

UNITED NATIONS
United Nations Interim
Administration Mission
in Kosovo

NATIONS UNIES
Mission d'Administration
Intérimaire des Nations Unies
au Kosovo

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

TRANSKRIPT

I SEANCËS PLENARE TË KUVENDIT TË KOSOVËS,
E MBAJTUR MË 30 TETOR 2003

PLENARNE SEDNICE SKUPŠTINE KOSOVA,
ODRŽANE 30. 10. 2003. GOD.

NËNTOR - NOVEMBAR
2003

Bashkimi Kosovar

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

RENDI I DITËS

1. Miratimi i procesverbalit nga mbledhja e kaluar,
2. Shqyrtimi i parë i Projektligjit kundër diskriminimit (2003/28),
3. Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për inspektoratin sanitar (2003/24),
4. Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për pensionet e aftësisë së kufizuar (2003/23),
5. Shqyrtimi i propozimit për krijimin e Grupit punues për përgaditjen e propozimeve për ndryshimin dhe plotësimin e Kornizës Kushtetuese.
6. Propozimi i rendit të ditës për Seancën plenare me 6 nëntor 2003:
 - 6.1 Shqyrtimi i parë i Projektligjit për shëndetësi në Kosovë (2003/31),
 - 6.2 Shqyrtimi i rekomandimit të Komisionit për gjyqësi, legjislacion dhe Kornizë kushtetuese për emërimin e gjykatësve dhe prokurorëve,

ДНЕВНИ РЕД

1. Усвајање записника са претходне седнице,
2. Прво разматрање Нацрта закона против дискриминације (2003/28),
3. Друго разматрање Нацрта закона о санитарној инспекцији (2003/24),
4. Друго разматрање Нацрта закона о пензијама ограничене способности (2003/23),
5. Разматрање предлога за формирање радне групе за припрему предлога за измену и допуну Уставног оквира.
6. Предлог дневног реда за пленарну седницу за 6 новембар 2003:
 - 6.1 Прво разматрање Нацрта закона о здравству на Косову (2003/31),
 - 6.2 Разматрање препоруке Комисије за судска питања, законодавство и Уставни оквир о именовању судија и тужиоца,

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

AGENDA

1. Approval of the minutes from the previous meeting,
2. First reading of the Draft Law against the Discrimination (2003/28),
3. Second reading of the Draft Law on Sanitary Inspectorate (2003/24),
4. Second reading of the Draft Law on Disability Pensions (2003/23),
5. Review of the proposal on establishment of a working team for preparation of proposals and amendments to the Constitutional Framework.
6. Proposal for the Agenda of the Plenary Session on 6 November 2003:
 - 6.1 First reading of the Draft Law on General Health of Kosovo (2003/31),
 - 6.2 Review of the recommendations by the Committee of Judicial, Legislation and Constitutional Framework matters on appointment of the Judges and Prosecutors,

TRANSKRIPT

I SEANCËS PLENARE TË KUVENDIT TË KOSOVËS, E MBAJTUR MË 30 TETOR 2003

Seanca plenare u mbajt në sallën e Kuvendit të Komunës - Prishtinë.

Seancën e kryesoi Akademik Nexhat Daci, kryetar i Kuvendit të Kosovës.

Bashkëkryesues Hydajet Hyseni, anëtar i Kryesisë së Kuvendit të Kosovës.

Seanca filloi punën në orën 10,10.

KRYETARI I KUVENDIT NEXHAT DACI:

Mirëmëngjes dhe mirëseerdhët në Seancën e rregullt plenare.

Do të kërkoja përqëndrim të vëmendjes tuaj për disa çështje.

Pikat e rendit të ditës nën 3 dhe 4, deputetët amendamentet i kanë marrë mbrëmë ose sot në mëngjes. Mendoj se nuk janë të përgatitur. Prandaj, kjo është një vërejtje serioze për komisionet përkatëse dhe në përgjithësi për komisionet që administrata nuk po arrinë t'i procesojë dhe finalizojë në mënyrë cilësore që të arrijnë në Parlament. Propozoj që të heqen nga rendi i ditës dhe me lejen tuaj – pika 5 e rendit të ditës të jetë, pas miratimit të Procesverbalit, pikë e parë e rendit të ditës.

Unë mendoj se s'ka nevojë të votojmë, por nëse insistohet, këtë mund ta bëjmë...

Meqë kryeministri ka obligime të tjera, atëherë mbetet pika e rendit të ditës siç është.

Prandaj, mirëseardhje kryeministrat dhe ministrit Brajshori. Nëse ka ndokush, le të urdhërojë. Berat Luzha e ka fjalën.

BERAT LUZHA:

E nderuar kryesi, të nderuar kolegë deputetë,

Opioni ynë vazhdimisht është i shqetësuar me ngjarjet që po ndodhin në Kosovë dhe rreth saj. Pas rastit Çeku, i cili tronditi Kosovën, këtë javë kishim një provokacion tjetër të trupave franceze të KFOR-it ndaj familjes Jashari në Prekaz. Kjo familje simbolizon sot rezistencën dhe sakrificën tonë sublime ndaj regjimit të urryer të Milosheviqit. Dhe jo vetëm kaq.

Është në nderin e këtij Kuvendi ta marrë një vendim meritor, me të cilin Kompleksi Përkujtimor i "Adem Jasharit" në Prekaz dhe familja Jashari, do të gëzonte trajtim të veçantë – status special, çfarë e meriton në s hoqerinë e re kosovare. Çdo popull ka s imbolet e veta, të cilat i ruan dhe i kultivon, sikur që edhe Kosova i ka të vetat.

Deputetë të nderuar, këtu dua të shfaq edhe shqetësimin e popullatës së Kaçanikut dhe të tërë Kosovës për arrestimin e pesë personave nga kjo komunë, të gjithë ish-ushtarë të dalluar të Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës. Ata janë akuzuar me dëshmi të konstruktuar nga policia serbe dhe fajësohen sipas ligjeve serbe.

Është paradoks, por zëdhënësi i UNMIK-ut, indusi Sing, e pranon dhe e legjitimoni bashkëpunimin me policinë serbe dhe kjo, sipas tij, qenka në dobinë e Kosovës.

UNMIK-u nuk reagon as kundër fushatës së fundit të Serbisë kundër personaliteteve të shquara shqiptare, për të cilët përgatitë vazhdimisht

fletarrestime, kurse në të njëjtën kohë kërkon dialog, pikërisht me këto personalitete.

Duke parë se situata është shum serioze, Grupi Parlamentar i Partisë Demokratike kërkon nga Kuvendi që të nxjerrë një deklaratë apo një vendim për familjen Jashari, për Kompleksin Përkujtimor “Adem Jashari” dhe për problemet tjera që janë aktuale. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Më lejoni që të shpreh mendimin tim. Kjo çështje nuk është dhe nuk bie në pjesën e materieve urgjente, apo çështjeve urgjente. Kryesia nuk ka pasë në rend dite asnje kërkesë të këtillë për të analizuar. Por, me diçka që është e padiskutueshme është që Parlamenti në tërësi nuk ka mendim tjetër, qëndron kjo faktografi.

Në fund të gushtit të kaluar, unë jam prononcuar individualisht dhe qëndroj mbi çdo fjalë që e kam thën atëherë në atë deklaratë. Si kryetar i Parlamentit, edhe deputetë por edhe si qytetarë, në asnjë minut kërkush s'ka qenë i qetë, përfshirë edhe kryetarin e Parlamentit dhe të jeni të bindur se çdonjëri prej nesh, që ka obligime vendore, i kryen ato në mënyrën e përgjegjësisë më të madhe të vetën, në mënyrën e përgjegjësisë më të madhe të veten, duke përfshirë të tre institucionet – udhëheqësit e institucioneve, por unë po flas për vetëveten sepse kryeministri dhe Qeveria janë prononcuar.

Ajo që për mua është brengë, dhe m'duhet t'i them Parlamentit dhe qytetarëve të Kosovës: - a është më përbajtësore dhe produktive një deklaratë e Parlamentit apo një ligj i Parlamentit? Kolegë deputetë të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike, ju e dini që kanë kaluar shum muaj, shum muaj kur unë kam kërkuar në Kryesi dhe Kryesia ka marrë qëndrim dhe vendim që të procesohet ligj, me të cilin rregullohet kjo materie. Është thënë një herë: – jo ligj, por të nxjerrim rezolutë për vlerën e luftës. Sa kohë u bë që është nxjerrë Rezoluta? Prandaj, mendoj që si institucion serioz që jemi, si institucion që me Kornizën kushtetuese është institucioni numër një në Kosovë, duhet t'i kryejmë përgjegjësitë tona të gjithë.

Prandaj, unë i bashkëngjitem krejt asaj që keni thënë, zoti Luzha, ndoshta kam edhe më tepër, por unë mendoj se tash për tash kjo nuk është dhe nuk hyn në çështjet e ngutshme, sepse të gjitha premtimet që i kam prej njerëzve përgjegjës për këtë çështje - është mbyllur ajo çështje, por ajo nuk mjafton të themi - është mbyllur. Nuk duhet të provokohen, nuk duhet të provokohen ata të cilët ne i konsiderojmë të shenjt dhe kështu e konsideron e tërë Kosova. Dhe, janë të gjitha premtimet që kjo nuk do të ngajë më.

Prandaj, ju lutem, të mos merremi përditë me deklarata, sepse kërkush nuk do të votonte kundër. Njëherit, deklarata nuk është dorëzuar në Parlament dhe ka procedurë për atë.

Unë qëndroj mbi atë që ne t'i kryejmë përgjegjësitë tona me ligje dhe, nuk dua të them, është ngritur në nivelet më të larta kjo çështje. Në të njëjtën kohë, kërkoj po ashtu përgjegjësi të sjelljes së deputetëve gjithkund, gjithkund. Jo vetëm në Prekaz, por gjithkund, konform pozitës që e kemi në Parlament dhe obligimeve që kemi.

Dhe, unë mendoj që, sot nuk mundemi me n-guti të nxjerrim... sepse nuk është çështje e ngutshme, por në qoftë se Parlamenti mendon, unë mund ta qes në votim, por pa nevojë sepse nuk kemi as tekstin e deklaratës, as nuk kemi...

Zoti Koci, do ta merrni fjalën, do ta merrni fjalën. S'keni nevojë me nervozizëm. Është mirë që t'i kryejmë secili punët e veta para se të japim deklarata. Unë i kam përcjell edhe deklaratat tuaja dhe mos merrni obligime që Parlamenti do të vendosë diçka individualisht dhe të dalë...

Urdhëroni, e keni fjalën.

GANI KOCI:

Zoti kryetar, të nderuar deputetë,

Unë konsideroj se të gjithë duhet të jemi të shqetësuar, por jo nervozë dhe me këtë që thoni se unë jam nervoz, nuk jam aspak nervoz por mund të jam pak më i shqetësuar se ju, sepse jam më afër çështjeve që kanë ndodhë në Prekaz dhe rrëth Prekazit, çështjeve që kanë ndodhë në Drenicë dhe rrëth Drenicës, por jo vetëm të Drenicës, por gjithë asaj që po ndodhë sot në Kosovë.

Unë jam i bindur se nuk do të duheshin, as për këtë Kuvend, as për një mekanizëm tjetër, prova të veçanta përfamiljen e shenjt, siç e theksuat edhe ju, dhe ne mbajmë mend mirë deklarimet tuaja se familja si familje Jashari gëzon imunitet moral dhe kjo çështje është e pakontestueshme, por familjes Jashari, në të cilën thirremi aq shum, nuk i nevojitet vetëm imuniteti moral por i nevojitet një përkrahje dhe një mbrojtje institucionale dhe kjo do të duhej të bëhej nga institucionet e Kosovës.

Propozimi konkret, sepse ju thatë s'kemi propozim konkret, është ky.

Ky Kuvend ka të drejtë të nxjerrë vendim për këto dy çështje:

1. Që familja Jashari, që në luftën për çlirimin e Kosovës dha Komandantin legjendar Adem Jasharin, Shaban Jasharin, Hamzë Jasharin dhe 20 anëtarë të familjes, të shpallet familje me status të veçantë dhe të gëzojë përkrahje e mbrojtje institucionale që do të përcaktohet me një ligj të posaçëm.

Dhe, nën

2. Gjitha pronat, në lagjën Jasharaj dhe jo vetëm në lagjën Jasharaj, por edhe në lagjën Kodra dhe Lushtaku, që më 5, 6 e 7 mars të vitit 1998 dhe më vonë, gjatë luftës çlirimtare, iu kundërvunë forcave armike serbe deri në vdekje, të shpallet "Kompleks

memorial”, me emrin e Komandantit legjendar Adem Jashari, si objekt i rëndësisë dhe vlerës së posaçme historike dhe gjithkombëtare, që do të rregullohej po ashtu me një ligj të veçantë.

Dhe ky Kuvend, këtu mund të nxjerrë një vendim, që në këto dy çështje të obligojë Qeverinë që të përgatisë propozimligjet që do t'i nxjerrë Kuvendi më vonë.

Ne nuk po kërkojmë që sot të nxirren ligje në këtë Kuvend, por ne konsiderojmë dhe besoj se edhe ju jeni të mendimit, se megjithatë familja Jashari është familje e veçantë dhe duhet të gëzojë status institucional dhe juridik të veçantë.

KRYETARI I KUVENDIT:

Unë nuk po dua të përsëris asgjë. Unë e thash, mendimi im nuk ka ndryshuar për asnjë presje prej asaj që një vit më parë e kam thën dhe nuk e kontestoj. Shpreha mendimin dhe mendoj se shumica e Parlamentit mendon kështu: nuk është çështje e ngutshme për sot, pa u përgatitë, por është shtruar, le të mbrrijë kërkesa në procedurë të rregullt në Kryesi dhe në një qetësi të vlerësojmë, edhe në Kryesi edhe në Parlament a është një vendim më i fuqishëm, a është një deklaratë më e fuqishme apo një ligj. Prandaj, nuk kontestohet dhe është shum keq që vazhdimeshit po mundohemi me parcializuar ose polarizuar skenën edhe parlamentare, e mos të them edhe më gjerë. Atje ku jemi të një mendimi në Parlament, nuk ka nevojë të sforsohen çështjet, por rasti ka kërkuar që ju ta aktualizoni. Unë e kam ngritur në nivelin më të lartë këtë, po ju them. Tjetër është që ndonjëherë duhet t'i kryejmë punët, secili nga kompencat e veta, dhe t'i shohim rezultatet.

Prandaj, ju lutem mos më shtini të them – a të votojmë, sepse s’kemi nevojë të votojmë. Le të bëhet propozimi i Grupit Parlamentar në procedurë të rregullt dhe ta vlerësojmë pastaj atë... E ka fjalën zoti Arsim Bajrami.

ARSIM BAJRAMI:

Unë mendoj se kjo çështje nuk duhet të na përqajë, por nëse duhet të bashkohemi rreth ndonjë çështjeje, është pikërisht kjo çështje. Dhe mendoj se këtë problem mund ta zgjidhim në këtë mënyrë. Mendoj se sot është i mundshëm miratimi i një deklarate të shkurtër, meqenëse ne kemi praktika edhe më herët kur kanë ndodhur, në mes seancave, edhe ngjarje, ne kemi adoptuar deklarata, është mbledhja e kaluar diçka e ngjashme. Dhe unë propozoj që, pas qëndrimeve të grupeve parlamentare, në qoftë se kemi një unitet, në një pushim eventual, ne të miratojmë një deklaratë. Por, kjo nuk e përjashton nevojën që ne të marrim nismën ligjvénëse që të përgatisim ligjin e veçantë, pra ligjin e veçantë që Kompleksin e Jasharve ta vëmë në mbrojtje të shtetit.

Është e vërtetë se këtu, përpara, është sygjeruar që të punohet në operacionalizimin e vlerave të luftës, por unë mendoj që si nismë e ligjvénësve, tani duhet të caktohet se a do ta bëjë këtë Qeveria apo të ngarkohet një nga komisionet parlamentare në mënyrë që kjo çështje të mos mbetet vetëm çështje e fjalëve por të operacionalizohet.

Në emër të Komisionit për çështje legislative, shpreh gatishmërinë që, si Komision, ne të sponsorojmë këtë ligj dhe mund ta bëjmë atë shum shpejt. Shum shpejt, meqenëse është një ligj që mund të përgatitet shum leht.

KRYETARI I KUVENDIT:

Profesor, me pjesën e dytë plotësish pajtohem. Do të thotë, ne t'i kryejmë punët tona me përgjegjësi. Unë nuk jam i mendimit që përditë deklarata ky Parlament të nxjerrë, sepse nuk dallojmë në qëndrime. Palramenti është unik në këtë. Në qoftë se insistoni, unë prap po ju them, por po ju lus mos insistoni në votim. Unë nuk do të votoj për deklaratë, qe po ju them publikisht. Do të thotë nuk frikohem nga opioni. Të përgatitemi, dhe në qoftë se duhet - edhe për deklaratë, por le të bëhet si i ka hije vetë emrit, vetë familjes dhe si i ka hije situatës. Jo në shpejtësi e vazhdimisht të nxitojmë për diçka që nuk është e

ngutshme. Rreziku është eliminuar, është mënjanuar. Është dash dasht dhe duhet të kërkohet falje. Në një mënyrë, te unë është kërkuar falje tash, sepse nuk dua të dalë në Parlament. Është grupi i ri që ka ardhur i ushtaëve në a të p eriudhë, pa d ijt vendin e p a dijt traditat d he p a d ijt tjerat. I është tërhequr vërejtja. Nuk po dua unë të ngris temperaturën. Po them, unë e konsideroj si çështje të mbyllur, por jo edhe për Parlamentin. Do të thotë, le të procedohet në mënyrën më profesionale, më të duhur, më dobiprurëse dhe të vazhdojmë.

Por, në qoftë se ju insistoni që të dalim me deklaratë, mund të votojmë. Unë e thash mendimin tim. Ju falemnderit.

Vazhdojmë me rendin e ditës:

- Miratimi i Procesverbalit nga mbledhja e kaluar.

Në qoftë se ndokush ka vërejtje... Urdhëro zoti profesor.

(Ndërprerje në ton!?)

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Do të thotë nëse ka ndokush vërejtje në Procesverbal, i ka bërë ose le t'i bëjë me shkrim. Dhe, kalojmë menjëherë në:

- Shqyrtimi i parë të Projektligjit kundër diskriminimit.

Ftoj kryeministrin, si sponsor apo dikë që e autorizon, prandaj foltorja është e juaja, zoti kryeministër.

BAJRAM REXHEPI:

I nderuari kryetar, të nderuar deputetë,

Në pajtim me mbrojtjen e parimit të lirisë dhe demokracisë, irrespektimin e të drejtave dhe lirive të njeriut dhe faktin se parimi i mosdiskriminimit paraqet doktrinën themelore të legjisacionit ndërkombëtar për të drejtat e njeriut, që janë edhe pjesë e ligjit në Kosovë, Qeveria e Kosovës ka marrë iniciativën për përgatitjen e Projektligjit kundër diskriminimit.

Ky Projektligj është përgatitur për një kohë relativisht të gjatë dhe puna rreth hartimit është koordinuar me ekspertë vendës dhe ndërkombëtar si dhe me përfaqësues të UNMIK-ut. Ligji është një piksynim për pengimin e çfarëdo forme të diskriminimit për të gjithë kosovarët. Ky ligj është në pajtim me ligjet dhe standardet ekzistuese antidiskriminuese në nivelin evropian dhe ndërkombëtar dhe përbushje e obligimeve të Kornizës kushtetuese për institucionet e përkohshme të vetëqeverisjes në Kosovë, sepse përbushë në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe thellësisht këto obligime.

Dëshiroj të theksoj se ligji është i bazuar drejtpërdrejt në direktivën e Këshillit të Unionit Evropian 2000/43 lidhur me implementimin e parimit të trajtimit të barabartë të personave, pa dallim përkatësie racore e etnike. Mirëpo, duke mos qenë i kufizuar vetëm në diskriminimin mbi baza racore e etnike, i njëjtë zgjeruar edhe në mbrojtjen e kategorive tjera, si gjinisë, moshës, gjuhës, mendimit apo bindjes politike, përkatësisë kombëtare përkatësisht fetare, personave me aftësi të kufizuara e tjerë dhe i është përshtatur rrethanave dhe specifikave të Kosovës.

Ligji kundër diskriminimit do t'i mbrojë të gjithë personat fizik dhe juridik të sektorit publik dhe privat, pa dallim në fushën e punësimit, pagesës, largimit nga puna, anëtarësimin dhe përfshirjen në organiata të punëtorëve, mbrojtjen sociale, arsimimin, trajtimin e barabart para organeve të drejtësisë dhe çdo të drejtë tjetër të paraparë me aktet në fuqi.

Zbatimi i këtij ligji, në mënyrë efikase ndikon në trajtimin e barabart të qytetarëve në të gjitha lëmitë e jetës, e në veçanti trajtimin e barabart në kuadër të institucioneve të përkohshme të vetëqeverisjes.

Personat që e konsiderojnë veten të diskriminuar, kanë në dispozicion mbrojtjen adekuate ligjore dhe do të mund t'i drejtohen organit i cili do të themelohet enkas për këto çështje. Ky organ do të ofrojë dhe analizojë posaçërisht problemet që do të hasen, do t'i studiojë zgjidhjet e mundshme dhe do të ofrojë ndihmë juridike konkrete për personat e diskriminuar.

Karakteristikat e veçanta të këtij ligji mund të përbledhen si vijon:

- përkufizimet e kuptimeve të diskriminimit të drejtpërdrejtë dhe diskriminimit të tërthortë, ngacmimit, viktinizimit dhe segregacionit;
- fushëveprimin e ligjit përkatesisht fushave ku ndalohet diskriminimi bashkë me masat afirmative;
- rregullat lidhur me barrën e të provuarit në të cilat raste barra e të provuarit duhet të kalojë te pala e paditur me rastin e paraqitjeve së dëshmive kundër diskriminimit, me përfashtim të procedurave gjyqësore penale;
- Sanksionet e parapara, dënimet me gjobë dhe formimi i qendrës për trajtim të barabartë.

Konsideroj se ligji bartë edhe përparësinë e vet politike se si ta vendosë Kosovën në ballë të legjislacionit kundër diskriminimit, në Ballkan dhe Evropë dhe ky është një tregues i drejtpërdrejt, se me nxjerrjen e ligjit kundër diskriminimit Kosova, që në hapat e parë të përpilimit të legjislacionit vendor, po bën harmonizimin e plotë të akteve të veta juridike me legjislacionin evropian.

Njëkohësisht kjo do të mund të konsiderohej si një hap drejt mundësive të anëtarësimit në Bashkësinë Evropiane, sepse nxjerra e këtij ligji drejtpërdrejt përputh legjislacionin vendor me atë evropian.

Ligji gjithashtu paraqet digë të fortë për garantimin e lirive dhe të drejtave të kosovarëve dhe fuqizimin e sundimit të së drejtës.

Mbështetur në atë që u tha më lartë, ju propozoj që ta aprovoni këtë ligj, të cilin e vlerësoj shum të rëndësishëm për aktualitetin kosovar.

Ju falemnderit për vëmendje.

KRYETARI I KUVENDIT:

Kryeministër, ju falemnderit. Dëgjuam fjalën e sponzorit të ligjit. Materiali iu është ndarë deputetëve diku më 27 shtator. Fjalën e ka Zylfije Hundozi, në emër të Grupit Parlamentar të ... Po pse nuk paraqiteni profesor!? Urdhëroni Zylfije, ju e keni fjalën.

ZYLFIJE HUNDOZI:

Zotni kryetar, kolegë të nderuar,

Populli ynë ka qenë gjithmonë kundër diskriminimit, prandaj është mirë që këto tendencia janë formuluar në formë të ligjit, i cili sot po shqyrtohet në këtë Parlament.

Ligji përfshinë realizimin e trajtimit të barabartë të gjithë personave në Kosovë, duke mos lejuar diskriminimin e drejtpërdrejt ose të tërthortë në asnjë aspekt. Në Projektligj, kuptohet është bërë përpjekja e gjithpërfshirjes së problematikës në fjalë dhe tendanca që ky Projektligj të jetë sa më i qartë. Megjithkëtë, ne kemi edhe disa vërejtje.

Në këtë Projektligj vërehet se ekziston humbje e lidhshmërisë së qëllimit që ka ky Projektligj dhe parimeve që i parashtron. Parimi i drejtë i përfshirjes së punësimit, vetëm në organet publike e qëllimi është që të mundësohet punësimi pa diskriminim në të gjitha fushat e punësimit të mundshëm.

Në dispozita të veçanta, nuk ceket afati se gjer kur do të formohet qendra për trajtim të barabartë, si dhe raporti i saj ndaj Ombduspersonit, por në tekst, edhe pse cekën autorizimet e qendrës, mbetet të kuptohet se kemi të bëjmë vetëm me një hipotezë.

Megjithë vërejtjet e dhëna, të cilat besoj se do të përmirësohen në komisionin gjegjës, Grupi Parlamentar i Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës, e përkrahë miratimin në parim të këtij Projektligji. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Profesor Alush Gashi, në emër të Lidhjes Demokratike të Kosovës, pastaj profesor Arsim Bajrami.

ALUSH GASHI:

I nderuari kryetar, i nderuari zoti kryeministër, zonja dhe zotërinj deputetë,

Është nderë dhe kënaqësi e posaçme për mua që, në emër të Grupit Parlamentar të Lidhjes Demokratike të Kosovës, ta mbështhes këtë Projektligj kaq të rëndësishëm për fatin e zhvillimit dhe ardhmërisë së vendit tonë. Në një Kosovë të pavarur dhe demokratike, ligji i zgjedhur dhe i hartuar mirë për diskriminim është esencial.

Duke pasë shum pyetje, sa i përket qendrës për diskriminim, e për të cilën besoj se do të ketë mundësi të bisedohet në punë të mëtutjeshme, në emër të Grupit, mbështesim këtë ligj dhe do të japid kontributin tonë në fazat e mëtutjeshme.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Zoti Bajrami, pastaj le të bëhet gati Dragisha Kérstoviq.

ARSIM BAJRAMI:

I nderuari kryetar, zoti kryeministër, i nderuari ministër,

Në emër të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike të Kosovës, i jap mbështetje parimore nxjerrjes së këtij ligji dhe mendoj se ky ligj është i domosdoshëm për Kosovën, duke qenë se Kosova është në ndërtim të shtetësisë së vet dhe në ndërtim të një identiteti evropian dhe në këtë rrugë ne duhet patjetër sa më shpejt të pretendojmë standartet evropiane.

Mirëpo, dëshiroj të theksoj se Kosova, qysh në fazën e tanishme ka bërë mjaft sa i përket garantimit të parimit të mosdiskrinimit dhe mendoj se Korniza kushtetuese është një akt kushtetues që ka shkuar përtej standardeve ndërkombëtare sa i përket trajtimit të barabartë të të gjithë qytetarëve të saj, por aq më tepër, ka bërë edhe një diskriminim pozitiv, një diskriminim pozitiv të minoritetave si një dëshmi e Kosovës për të pranuar standartet ndërkombëtare dhe për të ndërtuar një shoqëri civile, një shoqëri qytetare, ku të gjithë do të jenë të barabartë.

Mendoj se ky diskriminim pozitiv ka qenë edhe një dëshmi që Kosova është e gatshme për të integruar minoritetet si pjesë të barabarta të saj dhe si pjesë e cila vetëm që pasuron pasqyrën e Kosovës.

Ky ligj, i cili po përgatitet, në fakt është një ligj bazik, meqenëse ne parimin e mosdiskriminimit e kemi në të gjitha ligjet e Kosovës. Në qoftë se keni pa, të gjitha ligjet që i kemi miratuar, ato bazohen në parimin e mosdiskriminimit në baza të ndryshme. Por, është mirë që ta kemi një ligj bazik, i cili në fakt i përmbanë parimet e përgjithshme të mosdiskriminimit, që pastaj në ligjet tjera të përpunohen.

Unë mendoj se krahas këtij ligji, që sot po e diskutojmë, ne duhet të mendojmë në një të ardhme jo fort larg, për të përgatitur edhe ligjin për të drejtat e minoritetave, ashtu siç kanë bërë edhe shtetet tjera në transicion, në mënyrë që vërtetë t'i arrijmë këto standarde më të larta që parashihen edhe me konventa ndërkombëtare dhe të japim garancione që jemi të gatshëm për të mbrojtur të gjithë qytetarët e Kosovës.

Megjithë faktin që është punuar një ligj relativisht i mirë, unë mendoj se ai ka mjaft të meta, të cilat, në leximin e dytë, duhet të përmirësohen me amendamtente, do të thoja pak më substanciale. Unë po përmendi disa të meta. Ndoshta edhe fakti që është punuar nga një grup i ekspertëve të lëmive të ndryshme, nuk ka dalë një ligj me një kompozicion logjik të neneve, por ka dalë në shum dispozita disharmonike. Siç thash, po përmendi disa të meta që mandej për komisione janë të përshtatshme për t'u përmirësuar me amendamente.

E para, thash kompozicioni jologjik i ligjit. Ka shum pjesë teknike dhe pjesë përbajtësore. Është një përzierje. Është përshtypje se është marrë nga disa modele diçka dhe është bërë një kombinim artificial i këtij ligji.

Pastaj, nëntitujt janë plotësisht joadekuat. Nëntitujt e ligjit janë plotësisht joadekuat. Në ligj ka edhe dispozita që janë qëndrime politike dhe që nuk mund të janë norma juridike. Po e zëmë, mungon gjuha ligjore e ligjit, te formulimi në nenin 2, pika c) ku thuhet një objektivë e ligjit: "parimi i sigurimit të bashkëjetesës dhe përkrahjes së pajtimit të popullit të Kosovës". Kjo çështje nuk është çështje e normës juridike. Kjo është një proces politik. Nuk mundemi ne normë juridike ta bëjmë - pajtimi. Pajtimi duhet të jetë një realitet faktik. S'mundemi me normë juridike me obliguar qytetarët me u pajtu, por ky është një proces i cili duhet të ndërtohet. Kështu që, kjo është një dispozitë atipike e cila duhet të shqyrtohet.

E njëjtë gjë është edhe në ninen 10, ku përmendet dialogu s'hoqëror. Pra, një normë ideologjike e sistemeve të kaluara, që nuk është tipike për doktrinat moderne të normimit juridik.

Gjithashtu, këtu kemi edhe shum dispozita tjera të paqarta. Pra, është edhe një praktikë që po përsëriten në disa ligje që ligjet të parashohin sanksione. Pra, të parashohin dëniime dhe sanksione, do të thoja, të parashohin dëniime ose për kundërvajtje ose për vepra penale. Ne kemi pasë edhe më herët këtu disa ligje dhe jemi marrë vesh që ligjet mos të përcaktojnë sanksione. Po, sanksionet, dihet, përcaktohen ose me ligjin penal ose me ligjin për kundërvajtje. Kështu që duhet të kemi parasysh që në të gjitha ligjet e ardhshme t'i heqim këto dispozitat ndëshkuese.

Këtu është një nen i gjerë që parasheh dispozita ndëshkuese, pagesa në të holla dhe mendoj se të gjitha këto duhet të hiqen.

Po ashtu edhe dispozitat kalimtare janë jokoherente. Duhet të plotësohen, për shkak se në një mënyrë dispozitat kalimtare lejojnë që edhe më tutje të zbatohet legjislacioni në fuqi sa i përket diskriminimit, e ne e dijmë se legjislacioni në fuqi është plotësisht i bazaar në parimin e diskriminimit. Pra, legjislacioni që është pruar pas vitit 1989.

Dhe, si konkluzion, unë mendoj se krahas përkrahjes parimore që duhet dhënë këtij ligji dhe nismës ligjvënëse të Qeverisë, propozojmë që në procedurën e mëtejshme, në leximin e dytë, ky ligj t'i nënshtrohet një procesi të amendamenteve të gjera në mënyrë që vërtetë të bëhet një ligj i mirë, një ligj i cili do të jetë plotësisht me standarde ndërkontinentare.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Zoti Dragisha Kërstoviq.

DRAGIŠA KRSTOVIĆ:

Gospodine predsedniče Skupštine, gospodine predsedniče Vlade, dame i gospodo poslanici,

U mojoj prirodi nije da kažem ovo što ču sada reći, ali izazvan rečima profesora Gašija i profesora Bajramija moram reći i ovo. Ovakvim zakonom se ne izgradjuje ni država niti se dobija nezavisnost.

Potreba za donošenjem ovog zakona je nespora i ovo je trebalo da bude možda prvi zakon koji je trebalo da doneše ova Skupština pre svih zakona koji su u ovoj Skupštini doneseni, iz prostog razloga, što živimo u jednom specifičnom ambijentu, na prostoru gde teče postratovsko vreme, na prostoru gde se izgraduju nove institucije i na prostoru gde su multietničnost i multikonfessionalnost obeležja tog prostora.

Nažalost, Nacrt zakona, po mišljenju Poslaničke grupe Koalicije «Povratak» nije dobar i on je samo jedna unakažena verzija Povelje Ujedinjenih nacija o zabrani diskriminacije.

Nacrt zakona je takav da ni najboljim amandmanima ne može da bude poboljšan. Nacrt je konfuzan, formulacije su potpuno nerazumljive, zakon je zbog toga i zbog nejasnoća - neprimenljiv.

Ja ću vas zamoliti da mi dopustite da pročitam samo neka mesta u zakonu, a znam da, medju kolegama Albancima, ima mnogo onih koji odlično poznaju srpski jezik i prirodu i duh srpskog jezika.

Pa, meni nije logično da se, u članu 2. u tački a), prednost u borbi protiv diskriminacije daje polu, starosti, bračnom stanju i tako dalje, pa čak i seksualnim sklonostima a da tek posle toga dolazi na red zaštita nacionalne pripadnosti, a etničke - nigde i nema.

Ako ovakva formulacija može da ide u proceduru, ja onda, zaista, ne znam šta mi ovde treba da radimo. Evo, recimo član 3. tačka a), ja bih vas zamolio samo za trenutak pažnje, «direktna diskriminacija je kada se prema nekoj osobi postupalo, postupa ili biće postupanje na jednak način u uporedjenju sa ostalim, bazirajući u jednom ili više opisanih temelja, pod 2. a»). Ako ovo neko može da protumači, ako postoji takav pravnik da ovo može da tumači, ja jednostavno - pružam ruku tim ljudima.

«Viktimizacija» je izraz koji ja nisam mogao da nadjem nigde, ni u pravnim ni u drugim enciklopedijama. Barem, dakle na srpskom jeziku, takav izraz za sada ne postoji.

Član 5. iznimno od članova 2.a), 3.a), 3.b) «diskriminacija se smatra, ne smatra razlike u postupanju koja se bazira na podnetim razlikama u bazi pod 2., ali kao takva predstavlja realne utvrđjene karakteristike prilikom bilo zbog prirode profesionalnih aktivnosti ili samog konteksta u okviru kojeg se obavlja odredjeni profesionalni radovi pod uslovom da je cilj legitiman a zahtevi proporcionalni sa ciljem». Opet nešto što, ja barem, ovako običan čovek ne mogu da razumem.

Predlagač zakona je zaboravio da je išao sa odredbama iz člana 7. pa je završio sa tačkom 7.5, pa je onda prešao na odredbe člana 8. i regulisao neke stvari članom 8. pa se posle vrača ponovo na odredbu člana 7.6, pa člana 7.4 pravi jednu konfuziju koja, zaista, nije razumljiva. Ovo «svako fizičko ili pravno lice ili njihova kombinacija koja su prouzrokovali kršenje po zakonu odrediće kaznu na osnovu prirode i stepena kršenja kako sledi». Opet jedna totalno nerazumljiva stvar, barem kada je u pitanju verzija koja je data na srpskom jeziku.

I u članu 15. «Ovaj zakon zameni svaku odredbu koja nije u skladu sa zakonom». Pa 15.2. «Odredbe zakonodavstva koja će biti podneseni ili na snazi u vezi zaštite principa jednakog postupanja važe i treba se sprovoditi dalje ako su kršenje nego odredbe ovog zakona». Opet jedna kontradikcija koja zaista ništa ne znači barem kada je zakon u pitanju.

Koalicija «Povratak» ne može dati načelnu podršku ovakovom Nacrtu zakona. Nacrt, dakle, nije dobar, i amandmanima se ne može popraviti.

Naš predlog je da ide novi tekst zakona. Ne sporimo potrebu. Naprotiv, ističemo vrlo značajnu potrebu i vrlo veliku potrebu za donošenjem ovakvog zakona, ali da se predloži zakon koji će obezbediti zaista jednu, jednu potpunu borbu protiv bilo kojeg vida diskriminacije.

Ovo je isuviše ozbiljno pitanje i njegovo normativno regulisanje zaslužuje ozbiljni pristup. Ova oblast mora što pre da dobije ovaj pravni okvir. Koalicija «Povratak» je zato zainteresovana. Mora biti zakon jasan, precizan i primenljiv.

Ekspoze premijera nije sporan. Mislim da u ekspozeu ništa nije rečeno što ne treba. Sve je u redu. Ali, zakon nije kompatibilan ekspozeu. Hvala lepo.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Faik Marolli, në emër të grupit parlamentar.

FAIK MAROLLI:

I nderuari zotri kryetar, i nderuari zotri kryeministër, i nderuari ministër, të nderuar deputetë,

Grupi i të tjerve, i quajtur etnik, përkrahë në parim këtë Projektligj. Ky Projektligj ka hapësirën e vet dhe më vonë do të korrigohet dhe do të plotësohet me amendamentet e veta. Njëherit i thërras deputetët që ta përkrahin në tërësi, sepse edhe ato mangësi që gjenden në të, do të plotësohen. Falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit shum. Profesor Sabri Hamiti.

SABRI HAMITI:

Zotni kryetar, të nderuar e të çmuar kolegë deputetë,

Ne në parim e përkrahim. Edhe unë personalisht në parim e përkrah nxjerrjen e këtij ligji për një arsy me elementare. Më pëlqen titulli i tij – emri: ligj kundër diskriminimit dhe përfundimisht, për fillim dhe përfund, le të dihet gjithmonë që nëse nxirret një ligj i tillë, atëherë nuk do të pranohen, as në mënyrë ligjore, as në të folur, tipet e diskriminimit pozitiv ose negativ. Dhe t'pushojnë përgjithmonë tipet e tilla të diskriminimeve. Edhe brenda këtij ligji, po unë besoj se do t'saktësohet, ekzistonjë rregulla jo të deklaruara me këtë formulim qysh po e them unë, por në të vërtetë në mënyrë tinzare dalin elemente që quhen, me gjuhë tjetër – diskriminim pozitiv.

Unë mendoj se kjo duhet të fshihet përgjithmonë nga diskursi, edhe i të folurit që po bëhet politik zakonisht, edhe në formulimet gjuhësore, edhe në alinetë e ligjeve.

E dyta, përkah natyra ligji, u tha këtu - me të vërtetë forma e tij, më shum i ngjetë një konvente për trajtim të barabartë dhe sigurisht se do

të ketë punë në ndërtimin e tij. Unë e shoh, në pjesën operacionale, një problem që duhet ta zgjidhim në leximin tjetër, sepse ajo që propozohet të quhet këtu: "qendër" është diçka që do të Ai institucion brenda tij që projektohet te Qeveria do të jetë problem përcaktimi i funksionimit të tij, karshi avokatit të popullit. Sepse, duken si dy veprime që shkojnë paralele dhe ju e dini që a vokati i popullit është institucion që mbronë individin prej qeverisë, ciladoqoftë, ky është institucion që propozohet pranë Qeverisë, ndonëse nuk është elaboruar deri në fund.

Po them edhe një herë, që ka punë brenda tij, por është ligj i dobishëm, i domosdoshëm qoftë edhe për trajtimin përfundimtar të këtyre temave në parim, jo me përjashtime. Jo, në emër të pozicioneve politike, të bëhen përjashtime në ligje. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Zoti Hydajet Hyseni, si anëtar i Kryesisë.

HYDAJET HYSENI:

Zonja e zotërinj deputetë,

Ne po shqyrtojmë sot një propozimligj për diskriminimin në tërësi, ose një ligj kundër diskriminimit në tërësi, por është e kuptueshme pse ne përqëndrohemë më shum në një dimension në raportet ndëretnike. Është më e ndieshme kjo çështje.

Por, ndoshta është një lëshim teknik, që nen i parë flet për trajtimin jodiskriminues të popullit të Kosovës. Kështu është edhe në serbisht. Kam përshtypjen se është përkthim i gabuar i shprehjes angleze – pipell of Kosova, që ndoshta e shpjegon edhe vërejtjen e kolegut Kérstoviq.

Mirëpo, është ndoshta një rastësi domethënëse që pikërisht sot, kur ne po shqyrtojmë Projektligjin kundër diskriminimit të qytetarëve të Kosovës, në të vërtetë ne jemi ballafaquar me një diskriminim pikërisht

të popullit të Kosovës, taman ashtu si thuhet në nenin e parë. Sot në Këshillin e Sigurimit debatohet për Kosovën pa Kosovën. Debatohet madje për dialogun Prishtinë – Beograd, pa përfaqësuesit e Kosovës e duke pasur aty ata që s’ë kanë vendin fare.

Unë e përmenda këtë digresion, jo rastësisht. Sepse, dhe nuk jam jashtë teme, ju siguroj – zoti kryetar, nëse nuk sigurojmë trajtimin... Prit pak, prit pak! Nëse nuk sigurojmë trajtimin e duhur të popullit të Kosovës dhe pozitën e tij jodiskriminuese, është e kotë, mund të jetë madje edhe më shum çdo përpjekje për të sigruuar raporte të barabarta jodiskriminuese brenda Kosovës.

Megjithatë, unë e vlerësoj si të qëlluar nismën e Qeverisë për të pasë një ligj të tillë, sado që pajtohem plotësisht me parafolësit, se një bazë normative dhe jo vetëm normative, por edhe politike, kundër diskriminimit të qytetarëve të Kosovës, ne e kemë. Është prania ndërkombëtare në Kosovë këtu, është Korniza kushtetuese, janë ligjet që të gjitha janë antidiškriminuese, është Komisioni për komunitete, si instrument po ashtu që pengon diskriminimin në çfarëdo forme dhe do të thosha, mbi të gjitha, është konsensusi i gjerë i forcave politike në Kosovë kundër diskriminimit.

Unë mendoj madje se është një konsensus edhe në favor, po e përdor një shprehje pak më të kujdeshme, të një favorizimi relativ të pakicave për të kompensuar faktin se, duke qenë pakicë, mund të jenë edhe të privuar nga disa të drejta, e tjera. Por,tërheq vërejtjen dhe këtu pajtohem me ata që tërheqin vërejtjen se favorizimi relativ nuk duhet të çohet deri në absurd, sepse mënyra më e mirë për të diskredituar dhe për të prishur diçka të drejtë është pikërisht të çohet deri në absurd ajo. Dhe, ne kemi prirje të tilla. Në këtë kuadër, unë pajtohem me ata që tërhiqnin vërejtjen që diskriminimi pozitiv, i ashtuquajtur diskriminim pozitiv i dikujt të mos shkaktojë edhe diskriminimin negativ të të tjerëve, shpesh edhe të popullatës shumicë, ose të komuniteteve tjera pakicë. E kjo, ndonjëherë ndodhë.

Unë do të dëshiroja të theksoj madje edhe faktin se nuk e konsideroj favorizim në favor të realizimit të të drejtave të qytetarëve të Kosovës, edhe të komuniteteve, nëse ajo nënkupton privilegje absurde, Nuk do të

ishte antidiskriminim nëse do të lejoheshin që dikush, si pjesëtar i një kombësie të caktuar, të mos paguajë tatimet, të mos paguajë telefonin, të mos paguajë rrymën, të mos bartë targat dhe të mos rrrespektojë ligjet. Mendoj që kjo, në të vërtetë, pikërisht dëmton atë që synohet, do të thotë: krijimin e raporteve normale me një kujdes të veçantë ndaj komuniteteve pakicë.

Është edhe një segment që mendoj na imponohet domosdo. Trajtimi i pakicave është një standard që nemi s'hum të interesuar që a të ta përbushim. Unë personalisht jam i bindur se ne kemi të gjitha parakushtet për të krijuar nga Kosova modelin më të avancuar të trajtimit të komuniteteve të të gjitha llojeve, veçanërisht atyre etnike. Por, ka nevojë që standardet të standardizohen dhe nëse kjo kërkohet, atëherë duhet të kërkohet jo vetëm në Kosovë por edhe jashtë Kosovës. Edhe në Preshevë, edhe në Sanxhak, edhe gjetiu.

Dhe në fund, teksti i ligjit ka edhe vërejtje të shumta, e disa prej tyre që janë të natyrës vërtetë terminologjike gjuhësore.

Unë po térheq vërejtjen vetëm në dispozitat përfundimtare, në nenin 16, në të cilat, përvèç që janë terminologjike janë edhe përbajtësore ato shkelje, që mendoj se janë të tillë, në të cilat kërkohet që dispozitat e këtij ligji të zëvendësojnë dispozitat e ligjeve tjera që janë në kundërshtim me të. Është paradoks. Nuk mund t'i zëvendësojnë. Mund eventualisht të kenë, si të thuash – përparësi, por jo të zëvendësojnë, sepse kush do t'i zëvendësonte.

Ose dispozita tjetër, e të njejtit nen, që kërkon shprehimisht të përjashtohen “do të bëhet përjashtim nga ky nen vetëm në raste kur ka të bëjë me dispozita nga ligjet tjera që janë më të favorshme”. Në serbisht, është “korisnije”. Dhe shtrohet puna, çka është më e favorshme, me cilat kritere dhe kush është ai që e përcakton këtë.

Unë kam bindje se këto, edhe shum vërejtje tjera, do të korrigohen gjatë procesit të amenamentimit dhe si të tillë, mendoj që Kosovës do t'i sigurojmë një ligj që i duhet. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Para se t'ua jap fjalën. Katër grupe parlementare përkrahin ligjin në parim. Nuk diskutojmë tash për arsyeshmërinë, a duhet të niset, ju lutem. Folësit tjerë le t'i përbahen rendit të ditës. Profesor Fatmir Sejdiu e ka fjalën. Le të bëhet gati Hajredin Kuqi.

FATMIR SEJDIU:

Të falemnderit, zoti kryetar. Zoti kryeministër, të nderuar kolegë,

Ndoshta pse dola është edhe prezenca e drejtpërdrejt e kryeministrit dhe të jetë një porosi e përbashkët e jona për mënyrën e përgatitjes së projekteve që vijnë në Parlament dhe koherencën e tyre.

Çështja e parë, ajo që u shtrua edhe në pjesën e debatit, është çështja e mosharmonizimit të bollshëm të teksteve, që është çështje parimore në gjuhën shqipe, në angleze apo në gjuhën serbe, të cilat janë të ofruara para nesh.

Çështja e dytë, ajo që dëshiroj të térheq vërejtjen, është çështja e krijimit të dualizmit të pushteteve në projektet ligjore. Një nga normat që është ofruar në këtë ligj, në këtë Projekt, ta zëmë, nenin 7. Merrni dhe shiqoni – praktikisht është një d ilemë e madhe se kush duhet të veprojë sipas kësaj preference. Duhet të jetë ajo zyrë që tash do të pretendohet të ndërtohet, pra zyra dhe shkohet, dhe duhet të kemi kujdes të posaçëm, apo duhet të jenë gjykatat, dhe t'na dalë nesër një konflikt i drejtpërdrejt i njërsës dhe i tjetrës dhe kah të shkojë pala?

Do të thotë duhet të jetë një kërkesë serioze në harmonizimin e asaj se çka është pjesë e një veprimtarie në një projekt që hyn në fushën e ekzekutivit dhe çka është pjesë e preferencës me ligj dhe që kalon në pushtetin gjyqësor apo në fusha të tjera.

Kjo kujtoj, në projektet e deritashme nuk është përcjellë sa duhet dhe kemi me pasë praktikën që kemi me pasë probleme të shumta pikërisht edhe te fusha je sanksioneve. Urdhëroni, shiqoni projektet apo ligjet që

i kemi miratuar dhe eventualisht, po e sypozoj se do të ndodhë diçka edhe të ngjashme në të ardhmen që do të kemi probleme me fushë apo me probleme të ngjashme dhe sanksione të ndryshme. Kjo është e rrezikshme dhe këtë nuk mund ta lejojmë.

Çështjet tjera, besoj dhe tħash që biseduan edhe kolegët tjerë, çështja e zyrave të shtuāra... Ne patēm rastin edhe në ligjin pér trajtimin e barabart të gjinive, në fazën e kaluar, ndërtimi i një zyre, tash ndërtimi i një zyre e të tjera, e të tjera. Të kemi një kujdes sa do të jetë e domosdoshme dhe sa është një pjesë që mund të bartet në funksione në organizma tjerë. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Të falemnderit. Hajredin Kuqi, le të bëhet gati Liljana Keniq.

HAJREDIN KUQI:

I nderuari kryetar, i nderuari kryeministër, zonja dhe zotërinj deputetë,

E kuptoj dëshirën e Qeverisë, natyrisht edhe të kryeministrit që të tregojmë apo të dëshmojmë që jemi kundër diskriminimit. Natyrisht kësaj dëshire i bashkëngjitem edhe unë dhe besoj edhe të gjithë të tjerët.

Besoj që hapat e mëdhenj ky Kuvend por edhe institucionet e Kosovës në jodiskriminim i kanë bërë në kohën e aprovimit të Kornizës kushtetuese, rrrespektivisht në inkorporimin e konventave ndërkombëtare ku në ato konventa besoj se parashihet shum qartë se kanë hyrë si burime të brendshme dhe parashihet shum qartë se si institucionet e Kosovës janë të obliguara që të mos diskriminojnë asnje qytetar.

Në këtë drejtim, mendoj se dispozitat që u theksuan, ato përfundimtare dhe të cilat thojnë se të gjitha dispozitat paraprake që nuk janë në pajtim me këtë do të shfuqizohen, është krejt e logjikshme, nga se ligji i

ri e dirigon ligjin e vjetër. Po bëhet pyetja çka do të bëhet pastaj me ligje që do të nxirren pas këtij ligji. Dhe unë mendoj, baza më e fortë juridike është Korniza kushtetuese, rrespektivisht konventat e miratuara apo të pranuara në Kornizë kushtetuese.

Mbi bazën e kësaj, kam një propozim praktik që konventat, besoj se janë gjashtë apo shtatë, me protokolet e tyre të përkthehen, besoj se ka edhe të përkthyera, të jenë anekse të Kornizës kushtetuese dhe deputetët por edhe vetë gjyqtarët t'i kenë ato anekse, t'i kenë ato konventa ku parashihet jodiskriminimi në formën më demokratike të mundshme në botë dhe me këtë ne të kemi një standard të njëjtë me të gjitha vendet tjera dhe të mos tentojmë të bëjmë diçka të veçantë për Kosovën ngase qasja për këtë ligj, mendimi im personal, është qasje politike. Pse e them këtë? Në ndërdjen tonë edhe në diskutimet që u përmendën këtu, edhe hartimi i dispozitave, neve na duket se kemi jodiskriminim v etëm n daj minoriteteve. Këtu është fjala për të gjithë qytetarët. Nuk është fjala vetëm për një grup, për një inoritet apo për një kategori të caktuar. Dhe, mbi bazën e kësaj, mendoj që edhe hartuesit e ligjit kanë qenë paksa të indoktrinuar, mund ta them në thojza, dhe kemi dispozita ideologjike. Do të thotë, më pak kemi dispozita juridike dhe më shum kemi dispozita ideologjike.

Andaj, mendoj që këto çështje, edhe dualizmi, në qoftë se e analizojmë mirë këtë Projektligj, ne do ta shohim se do të kemi konflikt në mes Ombduspersoneve dhe gjykatave tona. Unë jam i bindur, në qoftë se i dërgohet një kopje jOmbduspersoneve, ai do të reagojë publikisht për disa dispozita. Njëkohësisht, edhe gjyqtarët tanë me siguri do të reagojnë publikisht për disa dispozita, nga se këtë qendër për trajtim të barabartë unë nuk e kuptoj drejtësisht. Unë e kuptoj që ajo mund të ketë një funksion që mund të jetë më shum funksion politik, jo në kuptimin e asaj që mund të shqiptojë dënlime, mund të bëjë hetime ose diçka tjeter.

Unë po them personalisht, i pajtohem dëshirës që të tregojmë se jemi të gatshëm për jodiskriminim, por njëkohësisht mendoj se nuk kemi nevojë të tregojmë diçka më shum se sa ato që janë me konventa ndërkombëtare. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Liljana Keniq. Le të bëhet gati Ramadan Kelmendi.

LILJANA KENIĆ:

Poštovani predsedniče Skupštine, poštovani poslanici,

Verovatno se sećate desetog izveštaja OEBS-a o položaju etničkih zajednica. Namerno izbegavam izraz manjine, u kome se u rezimeu sa jedne strane konstatiše da su odredjene zajednice, pre svega srpska, i dalje suočene u različitom stepenu sa maltretiranjem, zastrašivanjem i provokacijama kao i sa ograničenjem slobodnog kretanja. Sa druge strane, date su preporuke da se usvoji omnibus zakon protiv diskriminacije kao ključnom koraku protiv diskriminacije koja direktno ili indirektno, namerno ili nenamerno, predstavlja značajnu prepreku da sve zajednice, posebno srpska, žive razumnim životom.

I ja bih podržala ovaj zakon ako bi pomogao da se prestane sa ubijanjem Srba, samo zato što su Srbi; ako bi zakon pomogao da se zaustave bombaški napadi u Crnici i da Miomir Savić bude poslednja žrtva nasilja nad Srbima; ako bi pomogao da se srpska deca više ne ubijaju; ako bi zakon uticao da pravo na slobodu kretanja ne bude više misiona ... za srpsku zajednicu; ako bi pomogao da bilo koji srbin povratnik kao Sofijana Perić iz Gnjilana ne završi sa četiri metaka u bolnici. Kako primeniti zakon u praksi? Lično, nisam ubedjena da će se to desiti. Danas raspravljamo... kako kada je i tekst zakona...

(Xhavit Haliti nga vendi: Po, për çdo seancë nga ndonjë deklaratë të tillë! Po, ne nuk jemi idiota këtu!)

LILJANA KENIĆ:

Molim vas nemojte da dopuštate da me vredja! Mislim da možete da primenite mere prema poslovniku. Ja imam pravo na svoje lično mišljenje i mislim da nije u redu. Nemam nameru sa vama da raspravljam, gospodine molim vas preduzmite mere.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ani, qëtësohuni, le ta kryejë një herë.

LILJANA KENIĆ:

Dakle, kako primeniti zakon u praksi... Kako, kada je i tekst zakona, o kome danas raspravljamo sprskim poslanicima dostavljen na latiničnom pismu. Pisana forma ovog zakona predstavlja vid diskriminacije, jer se u institucijama koje su pripremile zakon ne poštuje pismo jedne etničke zajednice - cirilično pismo koji srpski narod koristi, naše pismo koje, nažalost, i na ovakav način nestaje na Kosovu i metohiji. Dalji komentar, nemam.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ramadan Kelmendi, le të bëhet gati Sebahate Krasniqi.

RAMADAN KELMENDI:

I nderuari kryetar, të nderuar deputet, i nderuar ministër,

Vënia në rend të ditës për ta shqyrtuar Projektligjin kundër diskriminimitës edhe një sukses i madh i këtij Kuvendi ligjdhënës, në veçanti për ne shqiptarët të cilët decenie me radhë ishim të diskriminuar mbi baza kombëtare - në të gjitha sferat e jetës nga një

pakicë numerike më e vogël e cila ushtron te gjitha nivelet e pushtetit. Dhe, pikërisht ne kemi ndie mungesën e ligjit kundër diskriminimit dhe për këtë me tërë arsyeshmërinë e kuqtojmë rëndësinë dhe peshën dhe në mënyrë të përgjithshme e përkrahim këtë ligj.

Të gjitha ligjet e miratuara në këtë Kuvend deri më tanë dhe programet e partive politike në Kosovë si dhe Korniza kushtetuese qytetarët e Kosovës i trajtojnë të barabartë, nuk lejojnë diskriminim të drejtë dhe të tërthortë mbi baza të asnjëshme, përkrahin të gjithë qytetarët dhe kjo është krenaria më e madhe që dëshirohet të ngërthehet në këtë ligj.

Ky propozimligj nuk sqaron dhe nuk përcakton drejt parimin e bashkëjetesës, jetesës në afërsi dhe pajtueshmëria ngatrrohet më faljen.

Mendoj se në këtë propozimligj, në nenin 8, “barra e provave lidhur me diskriminimin bie mbi të paditurin”. Mendoj prap me pa të drejtë. Natyrisht, paditësi duhet të dëshmojë me fakte diskriminimin. I padituri duhet të mbrohet nga kjo.

Ligji duhet të parashëh edhe masat ndëshkimore për padinë e rreme lidhur me diskriminimin e paarsyeshëm, ngase në këtë situatë do të krijohet një anarki e madhe kur kihet parasysh situata në Kosovë që është krijuar vite të tëra në raporte ndëretnike, si dhe kompensimi për dëmin moral apo qoftë material lidhur me diskriminimin nuk është përcaktuar përgjegjësi i titullarit, gjegjësisht përgjegjësia individuale.

Mjetet e grumbulluara nga shqiptimi i dënit të shkelësit të këtij ligji, grumbullohen në një fond. Duhet përcaktuar kompetencat e këtij fondi, menaxhimi i fondit, niveli lokal, apo ai qendoror.

Për mua është i paqart, i paarsyeshëm dhe i paspjegueshëm dhe jo i drejtë formulimi i dispozitës së nenit 10 – dialogu shoqëror; nenit 11 – dialogu me organizatat joqeveritare, e tjera.

Ankesat, lidhur me diskriminimin, do t'i shqyrtojë avokati i popullit të Kosovës, por duhet të dijmës e veprimi ligjor i tij nuk është përcaktuar dhe se vendimet e tij nuk mund të ekzekutohen në këtë fazë apo mund të ekzekutohen. Sido që të jetë, nuk është përcaktuar forma e

ekzekutimit të vendimit të avokatit të popullit të Kosovës. Kjo e pengon realizimin e këtij ligji.

E paqart është edhe dispozita e nenit 16. pika 1.

Megjithkëto vërejtje dhe sygjerime, vlerësoj se ky ligj duhet të përkrahet dhe unë e përkrah në tërsi, sepse është në të mirë të Kosovës, demokracisë sonë dhe përpjekjeve tona për të krijuar marrëdhënie dhe raporte të drejta në Kosovë. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Sebahate Krasniqi, pastaj anëtari i Kryesisë Xhavit Haliti, nëse s'ka heqë dorë. Në parim, nëse s'ka heqë dorë.

(Nga vendi Randjel Nojkiq: Kako nema, kada ima? Date su prijave!).

KRYETARI I KUVENDIT:

Ka, këtu je, ngadalë!

SEBAHATE KRASNIQI:

Të nderuar deputetë, unë mendoj se duhet të përkrahet në parim miratimi i këtij Projektligji, i cili trajton çështjet që kanë të bëjnë me të gjitha format e diskriminimit, por unë mendoj se ky Projektligj duhet të përfshijë çështjet e mosprivilegjimit të asnje personi apo grupacioni, pa marrë parasysh etninë, religjinon, racën, bindjen politike e tjera.

Dhe, çështja e dytë, që mendoj se duhet të rregullohet, është çështja e fondit. Konkretisht, mendoj se nuk duhet të ekzistojë një fond i tillë, por mjetet e mbledhura nga gjobat duhet të shkojnë në buxhetin e Kosovës, dhe qendra për trajtim të barabartë - të financohet nga Qeveria e Kosovës.

Në fund, deputetë të nderuar, edhe unë i bashkohem sygjerimeve të disa deputetëve që Projektligji të përpunohet me anë të amendamenteve në komisionet gjegjëse. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Sebahate, të falemnderit. Në parim Xhavit i dhamë përparësi, apo jo. Żoti Rangjell Nojkiq dhe mos reagoni pa dëgjaur mirë fjalën, ju lutem. Edhe Millovani, edhe ti: Urdhëro, por mos të ngutemi. Secili do ta marrë fjalën.

RANDJEL NOJKIĆ:

Dame i gospodo poslanici,

Ja sam mislio da će makar, kada se bude razgovaralo o ovom zakonu, da izostane diskriminacija u ovoj Skupštini, ali, nažalost, ona je ovde danas još više izražena i zapravo potvrđuje činjenicu da ovaj zakon pokušava da stimuliše diskriminaciju a ne da je sprečava.

Moja reakcija je bila dvaputa veoma opravdana, jedanput pošto sam čuo kao i ove moje kolege poslanici koji sede oko mene da više nema prijavljenih pa sam zato reagovao. Možda je bio pogrešan prevod, ali svejedno, tako je bilo.

A prva reakcija na koju ste vi reagovali, sa pravom, ali takodje ste trebali da reagujete i kada je Liljana Kenić ovde izlazila i kada je bila uvredjena, jer smo upravo diskutovali ono što se desilo. Znači jedan kontinuitet diskriminacije u ovom Parlamentu. Ja sam se prijavio prvi za diskusiju, još dok niste ni dnevni red... molim vas, ja vas molim da čutite, jer ja, kad neko govori, ne dobacujem. Ja vas molim da umirite poslanike da mogu da govorim.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju lutem ta dëgjojmë. Ani, le ta dëgjojmë. E ka edhe natyrë ky me ofenduar. Vazhdoni me ofendime.

RANDJEL NOJKIĆ:

Pa morate... i to je diskriminacija. Morate da uključite mikrofon, mora da se prevede i mora to da udje u zapisnik, kao što će da udje u zapisnik ono što ste prvi put rekli.

KRYETARI I KUVENDIT:

E po, të ka kaluar koha kur ke thënë «mora».

RANDJEL NOJKIĆ:

Opet nećete da uključite mikrofon, kako vi pričate. Kako vi mislite da komunicirate sa nama. Jer hoćete... Izvinite molim vas, ja imam svoj jezik koji poštujem... Koji je to službeni jezik, ja bih baš molio da mi vi kažeće.

KRYETARI I KUVENDIT:

Mos polemizoni me sallën, vazhdoni me fjalën që e keni zoti Nojkiq, për ligjin, ju lutem. Ju lutem ta dëgjojmë deputetin.

RANDJEL NOJKIĆ:

Molim vas, nema prevoda! Opet nema prevoda! Vidite, ovo je klasičan način diskriminacije. Ali mislim da će ovi, iz medjunarodne zajednice, koji sede тамо u onim klupama i koji verovatno beleže sve diskriminacije koje su se desile u zadnjih godinu i više meseci da utiču

na to da se zakon koji je dat ne proglaši, da ga pre svega SPGS ne proglaši jer zaista Srpska parlamentarna grupa ima velikih razloga da ne glasa za ovaj zakon. Ja sam zaista hteto, veoma konstruktivno, da diskutujem o zakonu, pre svega kada se baziram na dokumentaciju koju verovatno i vi imate sa Finskog univerziteta, da pročitate šta je diskriminacija, šta su ljudska prava, šta je prava i sloboda svih ljudi na ovim prostorima, pre svega recept koji je dala Evropska unija jer hoćemo da uđemo u Evropsku Uniju ali želimo da se ponašamo onako kako ne priliči Evropskoj Uniji. Hvala.

KRYETARI I KUVENDIT:

Xhavit, ndoshta keni heqë dorë?... Urdhëroni, e keni fjalën. Jeni anëtar i Kryesisë dhe mundeni në çdo kohë ta merrni fjalën.

XHAVIT HALITI:

Unë nuk u hidhrova në parafolësen as në parafolësin, sepse unë e dij që ata janë instrument të një politike të kaluar, janë instrument të një politike e cila po përpinqet të mbijetojë, janë instrument të një politike e cila i ngarkon çdoditë me detyra për t'na akuzuar neve, për ta akuzuar Kosovën, për t'i akuzuar shqitparët se po vrasin mbi baza nationale serbë.

Një konstatim i tillë i përhershëm nga deputetët e Koalicionit "Kthimi", mendoj se nuk është i drejtë, sepse ky Parlament, këta deputetë që janë këtu në këtë Parlament pa dallim partie dhe përfaqësimi politik - janë deklaruar me kohë dhe po deklarohen çdoditë kundër diskriminimit nacional, kundër vrasjeve, kundër krimit cilidoqoftë ai dhe kundër vrasjes së kujdoqoftë në Kosovë, e në këtë rast një përkujdesje të veçantë, e kemi treguar të gjithë këtu dhe kemi bërë thirrje publike kundër vrasjeve që kanë ndodhur kundër kombësisë serbe në Kosovë.

Unë jam i bindur që asnjëri këtu nuk është i interesuar t'ia kufizojë të drejtën e të shprehurit për ligjin, por jo të na akuzoni zotëri akoma pa e thënë fjalën e vet ligji, pa e thënë fjalën e vet drejtësia, pa e thënë fjalën

e vet ata që janë të autorizuar me ndjekë krimin. Ky Parlament as s'ka kompetenca me i dhënë urdhër kujt me ndjekë vrasjet e cilësdo natyre qofshin, përveç se me dhënë deklarata, dhe ne nuk jemi ata të cilët do të pranojmë të instrumentalizohemi për qëllime hegemoniste, për qëllime të një politike e cila përfundimisht mbi Kosovën ka perëndu dhe përfundimisht, me asnjë kusht, nuk do të rikthehet këtu.

Prandaj, ju lutem kemi përvojën e së kaluarës. Kemi përvojën kur po nga ajo politikë na keni akuzuar se ne jemi dhunues të së drejtës së serbëve në Kosovë në kushtet kur Serbia ka pasë 60.000 ushtarë këtu, kur Serbia ka suprimuar të gjitha institucionet dhe ka komanduar të gjitha institucionet, kur keni thënë që në Kosovë dhunojnë edhe 60-vjeçarët dhe 70-vjeçarët, kur në Kosovë gjëja është bërë diskriminim ndaj popullatës serbe në vazhdimisi nga institucionet e atëhershme të Kosovës, të cilat, realisht kanë qenë instrument i qeverisë dhe i hegemonizmit serb të asaj kohe.

Prandaj, unë jam i bindur dhe dua të kërkoj sinqerisht që të punojmë së bashku për ta ndërtuar jo vetëm legjislacionin e Kosovës, i cili do të duhej të ishte një legjislacion i pranuar nga të gjithë mekanizmat ndërkombëtar dhe nga gjithë qytetarët e Kosovës, sepse, siç e thatë edhe ju – po përpinqemi të shkojmë në Evropë, po përpinqemi të inkuadrohem si qytetarë të Evropës e jo si njerëz të cilët akuzojmë njëri-tjetrin edhe kur të shohim ëndërra, sepse gjëja ëndërrat i ka instrumentalizuar dikush dhe ata që instrumentalizojnë ëndërra qenkan një shumicë ose një pjesë e një popullate e cila realisht ka qenë gjithmonë e shtypur, gjithmonë e keqtrajtuar, gjithmonë pa të drejta dhe tani po përpinqemi që t'i harrojmë të këqiat, ta harrojmë një të kaluar të hidhur barrën e së cilës, në qoftë se ju pranoni që keni pasë qeveri dhe instrumentet e dhunës e keni përgjegjësinë shum - shum më të madhe ju se sa ne, sepse ne s'kemi asnjë lloj përgjegjësie për hegemonizmin që e kanë bërë qeveritë tuaja të njëpasnjëshme mbi këtë popullatë të pafuqishme dhe të pambështetje deri pas fillimit të bombardimeve të NATO-s dhe deri pas vendosjes së një demokracie ta quajmë të cilën së bashku po përpinqemi ta realizojmë.

Ju kisha lutur, mos të vazhdohet me këtë politikë, e cila na ndanë. Mos të vazhdohet për ta bindë tani bashkësinë ndërkombëtare se ne jemi

dofarë kriminelësh edhe këtu, në këto karriga të Parlamentit, se ne jemi një popull që po planifikojkum çdoditë dhe çdonatë vetëm vrasje të qytetarëve. Lejani këto atyre që janë kompetentë, atyre që janë specialistë për t'i zbuluar dhe t'ia lëmë gjyqit kudoqoftë ai të veprojë kundër krimít, qysh mendoj se janë duke punuar, dhe do t'i zbulojë njëpasnjë të gjitha rastet dhe jam shum i bindur se do të bindeni edhe ju, e dhe pse nuk doni të binndeni me qëllim, që këto vrasje që kanë ndodhë fatkeqësisht në truallin tonë nuk janë të organizuara dhe nuk janë të instrumentalizuara nga asnjë politikë e cila ka për qëllim as t'i ndjekë qytetarët serbë nga Kosova dhe as t'i diskriminojë ata as negativisht që po thuhet, me qenëse thamë ta heqim si shprehje në ligj, por janë raste të veçanta dhe mbase disa edhe të instrumentalizuara sipas mësimeve që mjeshtrit e shërbimeve tuaja të cilët, prap po them, disa mund të jeni të instrumentalizuar, janë mjeshtër të hollë për ta bindë dikend edhe në dëm të vetin, kundër nesh, kundër Kosovës, kundër të së drejtës së saj për të qenë e lirë. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Blerim Baruti shkurt, pastaj Ivanoviq, si anëtar i Kryesisë.

BLERIM BARUTI:

Të falemnderit, zoti kryetar, i nderuar ministër, të nderuar deputetë,

Më lejoni t'i paraqes pikëpamjet e mia në kuadër të shqyrtimit në parim të Projektligjit kundër diskriminimit, ligj që edhe më tej do ta plotësojë dhe begatojë sferën e legjislacionit kosovar.

Me këtë ligj, do të trajtohen në mënyrë të njëjtë të gjithë pa u diskriminuar, qoftë në gjini, racë, ngjyrë, përkatësi kombëtare, përkatësi fetare, bindje politike e në sfera tjera të jetës.

Me këtë ligj parashihet të formohet qendra për trajtim të barabartë, kur kësaj t'i shtohet se në Kosovë tash e një kohë funksionon edhe institucioni i Ombduspersorit të Kosovës.

Me këtë rast është mirë që të përmenden edhe disa fakte në shoqërinë tonë që tregojnë nivelin e civilizimit. Tradita e shqiptarit është besa, përkatësia e tre konfessioneve fetare që përherë ka qenë e rrespektuar dhe e çmuar lart nga njëri-tjetri. Shqiptarët kanë jetuar në fqinjësi me të tjerët duke mos i diskriminuar. Në Kosovë, pas luftës, ka patur dy zgjedhje: komunale dhe zgjedhjet nacionale. Për minoritetin serb dhe për minoritetet tjera, në zgjedhjet komunale kanë qenë të rezervuara vendet nëpër asambletë komunale, kurse pjesëmarrja me kandidate të gjinisë femrore ka qenë rrith 30%.

Sot, në këtë Kuvend të Kosovës, nga 120 deputetë, janë të ulur 35 minoritarë. Nga këta 20 vende janë të rezervuara vetëm për ta që, shprehur në përqindje kjo pjesëmarrje është rrith 30%, edhe pse në Kosovë jetojnë mëse 90% të popullatës shqiptare. Në Qeverinë e Kosovës janë 3 ministra që i përkasin minoritarëve. Po ashtu, në Kuvendin e Kosovës, pjesëmarrja e gjinisë femrore është 30%. Në legjislacionin kosovar, që nga miratimi i ligjit të parë, e deri te ky ligj, ligjet e sjellura janë të një niveli që gjithnjë kanë patur parasysh përputhshmërinë me standarde, ligjet e normave evropiane e ndërkombëtare.

Ligji në fjalë, është i shkurt por domethënës dhe i një rëndësie të veçantë për Kosovën, duke mundësuar trajtim të barabartë për të gjithë. Po ashtu, ekziston mundësia që në të ardhmen në kuadër të këtij ligji, të nxjerrim akte përkatëse nënligjore që do ta begatojnë këtë ligj.

Deri në shqyrtimin e dytë, në fazën e amendamentimit, konsideroj se ligji, me vërejtjet, plotësimet e sygjerimet, do të marrë formën përfundimtare. Ju falemnderit zoti kryetar.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Zoti Ivanoviq, pastaj Nekibja le të bëhet gati, në qoftë se s'ka heqë dorë.

OLIVER IVANOVIĆ:

Poštovane kolege,

Rasprava o zakonu u načelu pretvorila le u političku raspravu o stanju ljudskih prava u pokrajini. Mislim da to nije dobro i mislim da, predsedniče, trebate da usmerite raspravu, ... – U pokrajini. A vi kolega se uzdržite od toga, jer ja sam, upravo hteo da krenem s vama! Hteo sam da kažem - da sam ja na vašem mestu, ja bih svoju diskusiju počeo ovako: izvinjavam se Liljani Kenić zbog dobacivanja sa mesta, jer ima pravo na drugaćije političko mišljenje. Ovaj zakon tretira i to – diskriminacija po osnovu različitog političkog mišljenja a nismo došli do toga da o tome raspravljamo jer ste nas spremili da iznesemo dorugaćija politička mišljenja.

Zakon, nesumnjivo ima potrebu da kao takav postoji, ali će on uvek biti u suprotnosti sa onima kojima je eksponenti prevazidjene srpske politike motiv i cilj za političko delovanje. Izbrišite iz glave takvo razmišljanje. Mi nismo maloumni ljudi. Mi smo predstavnici jednog naroda ovde i nastojačemo da interesu svoga naroda branimo kako valja. Nismo ni eksponenti hegemonističke srpske politike, jer bih polemisao o tome da li je to hegemonističko uopšte. Otvorićemo mnogo tema onda. I to nije dobro.

Ja se vraćam u ovu temu, i predlažem sad: da na nekoj od narednih sednica otvorimo ovu temu stvarno, jer mislim da ima o tome dosta da se priča.

A što se tiče zakona, ja sam pogledao zakon i rekao bih da on, kao takav, u načelu sigurno da ima svoje mesto. I to su od prilike svi poslanici Srpske koalicije koji su do sada govorili i podržali.

Znači, nemojte nas odmah diskvalifikovati zbog toga što imamo primedbu.

Mi smo ovde govorili o nekim zakonima koji su bili na prethodnim sednicama. Ti zakoni su manjkavi, jer jednostavno nisu primenljivi.

Ja molim one koji su pravnici. Ja nisam, pa onda mi je strana ta terminologija. Stavite se u ulogu sudije koji će suditi po tom zakonu, koji će kažnjavati – neće biti u prilici da taj zakon sproveđe jer je kontradiktoran. Je će advokat, dobar advokat, da ga jednostavno zavrti u krug i dovešće ga u poziciji da neki sudija, preko svojih asocijacija, inicira izmene ovog zakona.

Mi treba da budemo odgovorni ljudi. Meni znači jako puno da je premijer danas izneo i ovaj zakon predložio. To znači da je i njegov prioritet, kao prvog čoveka Vlade, da se diskriminacija po svim osnovama ili ukloni ili zakonski sankcionise. Ali je bih isto, da je premijer i ostali, rekao.... da predlažem da on sam povuče ovaj zakon iz procedure. Jer ovaj zakon zaslužuje ozbiljne promene, ozbiljne prepreke. On principijelno, mislim on kao takav je potreban, ali u suštini je, po načinu kako je koncipiran, delovi tog zakona su u suprotnosti sa drugim delovima toga zakona i to nije dobro i za razumevanje tog zakona i za njegovu primenu.

Znači, ja iznosim svoje lično mišljenje. Potreba za ovakvim zakonom postoji, ali ovaj zakon, u ovakvoj formi kakav je je neprihvatljiv. Hvala vam.

KRYETARI I KUVENDIT:

Unë do të përbahem sot nga komentet, por le ta analizojnë deputetët e Koalicionit “Kthimi” qysh janë përcjellë diskutimet – debati i shefit parlamentar, a ka pasë ndërhyrje, ose të Ivanovicit dhe ata të cilët po shkaktojnë në vazhdimsi qe një vjet e gjysmë – dy vjet shqetësime në Parlament duhet edhe vetëveten pak ta frenojnë ose ta analizojnë.

Prandaj, fjalën e ka zonja Nekibe Kelmendi, le të bëhet gati Milovan Jovanoviq.

NEKIBE KELMENDI:

I nderuari zoti kryetar, i nderuari zoti ministër, kolegë deputetë të dashur,

Unë mendoj se nuk është parimore që nëse një Grup parlamentar - në fillim thotë se nuk e mbështetë një ligj, e pastaj ta keqpërdorë foltoren dhe ta shndërrojë në debat politik. Kjo me të vërtetë nuk i ka hije një Parlamenti dhe në të ardhmen do t'ishte dashur që të gjithë deputetët e Parlamentit diskutimet t'i lidhin me çështjet që janë shtruar për debat për çështjet e shtruara në rend të ditës.

U pa fare qartë se përkundër faktit që Grupi parlamentar "Kthimi" nuk e mbështeti ligjin kundër diskriminimit në parim, e keqpërdori foltoren për ta akuzuar këtë Parlament, këtë popull që po bën ose nuk po bën diçka.

Sa i përket ligjit, mendoj se ky ligj në parim duhet të përkrahet sepse ne jemi ngopur me diskriminime. Diskriminime pozitive kurrë nuk kemi përjetuar, por vetëm diskriminime negative dhe atë institucionale dhe faktike. Prandaj mendoj se ky ligj duhet të përpunohet edhe pak, duhet t'i përfshijë disa pjesë, ndoshta edhe direkt, të Konventës ndërkombëtare kundër diskriminimit dhe në procedurë të mëtejme të shqyrtohet dhe të miratohet.

Edhe një herë lus që t'i përbahemi një rendi. Nëse një ligj nuk e mbështesim në parim, të mos e keqpërdorim foltoren për fjalime politike dhe madje, të thomë, edhe akuzuese. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Milovan Jovanoviq.

MILOVAN JOVANOVIĆ:

Poštovani predsedniče, poštovani ministre, poštovane kolege,

Mi smo danas ovde da govorimo o zakonu o diskriminaciji. Međutim, moramo da se... ne treba da odemo daleko odavde da bi smo jedan eklatantan primer diskriminacije objasnili. Iako mi je, pomalo neprijatno, iako taj gospodin o dnosno naš predsednik jeste ličnost za uvažavanje, moram da se vratim na prethodnu sednicu i da kažem da je on sam diskriminisao svojim postupkom, na prošloj sednici, Srpsku poslaničku grupu. Dobro je poznato da je nakon pauze, kada je čitana Deklaracija, pre toga, predsednik gospodin Daci rekao – nakon što su se sve poslaničke grupe konsultovale. Mi smo na to reagovali - da se nisu konsultovale, nama je potpuno jasno, fizički smo bili prisutni ovde i znamo šta smo... šta se dogadjalo sa nama, da nismo konsultovani. Predsednik Daci nas je, moram to da kažem, diskriminisao tako što nas je potpuno fizički ignorisao, kao da nismo jednostavno bili prisutni tu.

Da ne bi toliko to potencirao, to jeste za potenciranje, ali eto da, to sam izneo dakle... Ja bih zamolio predsednika Daci da se to više nikada ne dogadja jer on najbolje od svih nas kao akademik zna da se rušenjem pravila ruši institucija. Ako bi se dopustilo da on to tako radi stalno, kao što je i u više navrata radio, a ne samo na prethodnoj sednici, to zaista nije prihvatljivo. Ja se nadam da se to neće više dogadjati, da ima mehanih načina da se stvari završavaju a ne da se jednostavno kaže – evo pustam deset albanskih poslanika, pustim jednog srpskog, nakon toga opet deset albanskih i prekidam raspravu. Onda sam ja autokrata, ja mogu da radim šta hoću. Parlament je moj instrument... i to tako zaista ne može da funkcioniše u parlamentarnim sistemima.

Da ne bih previše o tome... Dobro, u redu, pravo je na političko mišljenje gospodine Redžepi, nema problema. Evo profesor Sejdiu je korektan potpuno.

Što se tiče o voga zakona, da li i ma potrebe ili nema... Verovatno da ima potrebe mada je ta materija još Ustavnim okvirom regulisana kada je rečeno da su svi medjunarodni pravni propisi u direktnoj primeni na Kosovu što se tiče zaštite ljudskih prava. Tako da, eto ne mogu ja sada

da osporim, niti sam neki ekspert da osporim potrebu koju Vlada navodi, Vlada kao predлагаč, navodim... Medjutim, ovde su uglavnom navedene neke poznate prazne priče. Nikakav zakon, i nikakvi zakoni neće pomoći ako Albanci kolektivno i pojedinačno ne shvate da Srbi, kao narod, ne govorim o nekim režimima i političarima i tako dalje, nisi krivci ni za ono što se dogadjalo niti narod nikad može da bude kriv. Krivi su pojedinci i politički sistemi i orijentacije tih sistema i tako dalje.

Dakle, na ovaj način, ja mislim da i donošenjem ovog zakona, Albanci...momenat samo... ta pogrešna predstava da su Srbi krivi šteti samim Albancima i oni na neki način sami sebe izoluju od evropskih društava i pokazuju gradjanima Evrope i sveta da ne dele zajednički civilizacijske vrednosti.

Što se tiče radnih grupa, vidim u radnoj grupi... vidimo...

(Nga vendi Sabri Hamiti: Unë Grupin tim Parlamentar do ta nxjerr jasht qëtash, dhe pas tashi, nëse kështu veprohet. Ne do të dalim jashtë. Politikë s'domë. Kush të dojë politikë, le ta bëjë tjeterkund...))

MILOVAN JOVANOVIĆ:

... Polako gospodine. Polako gospodine. Ništa strašno nije rečeno i mi vas slušamo... Pa neće biti ništa strašno ako vi izadjete. Šta će se dogoditi? Ništa. Momenat, momenat. Pa gospodine, diskriminacija je parekselans političko pitanje a ne pravno, mada mi danas razgovaramo o pravnom aspektu diskriminacije, i do diskriminacije dolazi zbog političkih stavova, zbog politike... Okej.

KRYETARI I KUVENDIT:

Milovane, për ligjin, të lutem.

MILOVAN JOVANOVIĆ:

Evo,idem. Kada u materijalu vidimo sastav radne grupe, i ovoga puta kao i prethodnih puta, nema nijednog, takozvanog eksperta, srpskog ovog puta kao ni dosada, jer su samo Albanci ekspertri, izgleda, a posebno za borbu protiv diskriminacije. Tako ja mogu da primetim ovde. Znači čak ni kada je u pitanju diskriminacija, Srbi nisu uključeni.

KRYETARI I KUVENDIT:

Millovan, për së dyti po të them, fol veç për ligjin, jo çështje politike, të lutem. Për ligjin, të lutem.

MILOVAN JOVANOVIĆ:

Per ligjin, une per ligjin po flas. Une e kam ligjin durt. Moment. Ne, ne brini ništa. Mos ki frig ti. Ja ni s kim... Ne brini ti.

Ovde je namera da se navodno putem jednog improvizovanog zakona reguliše pitanje diskriminacije i da se nakon toga smatra da je to pitanje rešeno, diskriminacije više nema i sve je u redu. Iako je potpuno jasno da odredbe ovog zakona ne mogu biti u praksi sprovedene, mi jednostavno nismo... ne možemo da dodjemo u situaciji da budemo individualno diskriminisani, jer mi nemamo slobodu kretanja. Kako ja mogu individualno da budem diskriminisan kada ja ne mogu, meni nije dostupna nijedna institucija.....

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju ka kaluar koha. Qe 10 minuta. Pesë minuta me rregullore i keni. Ju pesë minuta po ofendoni Parlamentin, pastaj po e zgjatni. Ju lutem, urdhëro përfundoje dhe mbaju kohës që ke të drejtë si deputet.

MILOVAN JOVANOVIĆ:

Da... Umesto, da život učinimo jednostavnim i da se bavimo nekim zaista realnim sušinskim praktičnim stvarima, mi donosimo ovakve zakone, sa ovakvim procedurama gde će gradjanima trebati advokat, svakom gradjaninu, a bogami pre toga telohranitelj jedan. Hyala najlepša.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju lutem, tē gjithë tē paraqituit kanë diskutuar. Unë sa mbaj mend, është ligji pér tē cilin më së shumti është diskutuar dhe kjo tregon sa është aktual.

Edhe një herë po ju them. E shifni sa vështirë është kur nuk përbahet rregullorja strikte. Pesë minuta tē ofendon deputeti, e pastaj e kalon atë. Thotë: më ka diskriminuar mbi baza etnike.

Prandaj, herave tjera, unë edhe pse nuk jam në gjendje tē mirë, kam dash tē lë tē shkojë krejt lista dhe tē shoh gjendjen e deputetëve, në veçanti dy-tre vetë që gjithmonë po e provokojnë çështjen dhe ngritet temperatura.

Prandaj, ju lutem. Dëgjuam tē gjitha diskutimet. Dëgjuam përkrahjet e grupeve parlamentare dhe abstenimin, ose kundër një Grup parlamentar. Unë e kam obligim ta vë në votim.

Kush është pér aprovin në parim tē ligjit tē propozuar. Ju falemnderit.

Kush është kundër? Numëroni votat mirë. 14 vota kundër. Ju falemnderit.

A ka votë abstenimi? Një.

95 deputetë janë tē pranishëm.

Konsideroj se Projektligji në parim është aprovuar dhe Komisioni për gjyqësi, legjislacion dhe kornizë kushtetuese, Komisioni për të drejtat dhe interesat e komuniteteve, Komisioni për barazi gjinore dhe Komisioni për buxhet duhet ta marrin në procedim për tre javë.

Votimi – Glasanje – Voted:

- Për – Za – For Shumica – Vecina – Majority
- Kundër – Protiv – Against 14.....
- Abstenime – Uzdrzani – Abstained.....01.....

Dhe, kalojmë në pikën e fundit. Nëse doni, do ta bëjmë një pauzë, por unë mendoj të vazhdojmë dhe përfundojmë.

Në rend dite është:

- Shqyrtimi i Propozimit për krijimin e grupit punues për ndryshimet dhe plotësimet e Kornizës kushtetuese.

Paraprakisht ju them se pika 3 dhe 4 automatikisht kalojnë për seancën e ardhshme.

Prandaj, fjalën e ka kryetari i Komisionit dhe i grupit punues, profesor Arsim Bajrami.

ARSIM BAJRAMI:

Me të vërtetë unë vetëm do ta jap një arsyetim të shkurtër të kërkesës së Qeverisë së Kosovës dhe të Komisionit për legjislacion, gjyqësi dhe çështje të kornizës kushtetuese, një arsyetim të nismës për ndërrimin e Kornizës kushtetuese.

Fillimisht dëshiroj të theksoj se kjo nismë ka bazueshmëri të plotë kushtetuese në vetë Kornizën kushtetuese, e cila në fakt e ka njojur të

drejtën e këtij Kuvendi për të bërë ndryshime dhe plotësimë përmes amendamenteve të Kornizës kushtetuese.

Në anën tjetër, kjo nismë është plotësisht në fryshtë e vetë Kornizës kushtetuese, e cila në preambulë dhe në disa dispozita kalimtare, parasheh që përgjegjësitë do të barten hap pas hapi nga institucinet ndërkombëtare te institucionet vendore dhe në një mënyrë vetë kjo Kornizë ka paraparë që në proces të ndryshohet në mënyrë që të pasurohet vetëqeverisja substanciale dhe në fakt të ndihmohet edhe vetë UNMIK-u dhe administrata ndërkombëtare për ta realizuar misionin e administrimit ndërkombëtar në Kosovë.

Mendoj se kjo është mëse e nevojshme për shkak se edhe në strukturat e UNMIK-ut, por edhe në opinionin e gjërë, e kzyston një huti se me këtë veprim Kuvendi po bën diçka që nuk ka të drejtë apo po tenton për të marrë njëanshëm përgjegjësitë. Mendoj se kjo nuk është një tendencë për t'i marrë përgjegjësitë njëanshëm nga ana e administratës ndërkombëtare, por mendoj është një ofertë shum konstruktive që Kuvendi i Kosovës po ia bën UNMIK-ut për t'i marrë kompetencat dhe për t'i realizuar me sukses përgjegjësitë e përbashkëta. Kështu që, në këtë kuptim, mendoj se do të kemi edhe mirëkuptim nga ana e UNMIK-ut dhe UNMIK-u nuk duhet të hezitojë që të realizojë misionin e vet në Kosovë, pra ta aftësojë vetë këtë popull, duke e ngritur kapacitetin e qeverisë së tij, ta aftësojë në mënyrë që të përgatitet finalizimi i implementimit të vullnetit politik të popullit të Kosovës në një fazë për të cilën do të vendosë vetë ky Kuvend.

Unë mendoj se një reformë kushtetuese është mëse e domosdoshme, për shkak se, vlerësoj, objektiva themelore e Kornizës kushtetuese është realizuar. Objektivë themelore e kësaj Kornize ka qenë krijimi i bazës kushtetuese për ngritjen e institucioneve demokratike të Kosovës. Këto institucione janë ngritur dhe tanë janë funksionale, me kufizimet kushtetuese që kanë. Por, mendoj se nuk është realizuar ajo që ka paraparë Rezoluta 1244, nuk është realizuar koncepti i vetëqeverisjes substanciale për Kosovën.

Duke pasë parasysh kufizimet që ka ky Kuvend, që ka Qeveria dhe institucionet tjera, mendoj se akoma jemi shum larg konceptit të vetëqeverisjes substanciale. Me qëllim që të bëhet realitet pra qeverisja substanciale kuftimplotë është mëse e domosdoshme që t'i hyhet një reforme rrënjosore kushtetuese në mënyrë që të ngriten dhe të forcohen kapacitetet qeverisëse të Kosovës.

Për momentin, mendoj se reforma kushtetuese pretendon tri qëllime kryesore:

Qëllimi i parë do të jetë të krijojë një bazë kushtetuese dhe ligjore-për bartjen e përgjegjësive.

Ju e dini që edhe Qeveria e Kosovës dhe Kuvendi i Kosovës, por mendoj edhe vetë UNMIK-u dhe Përfaqësuesi Special ka deklaruar që do ta fillojë procesin e bartjes së kompetencave.

Për të ndodhë një bartje substanciale e kompetencave, është e domosdoshme të krijohet baza kushtetuese. Kur them – bartjen e kompetencave, nuk mendoj për kompetencat e Kreut të pestë të Kornizës kushtetuese, të cilat nuk duhet të barten, ato duhet të ushtrohen. Ato janë bartë te Kosova që në momentin kur është themeluar ky Kuvend, kur është themeluar Qeveria. Ka ardhur koha që tani të fillojë bartja e kompetencave nga Kreu i tetë dhe në një mënyrë të rrumbullaksohet apo të përfundojë procesi i funksionalizimit të vetëqeverisjes substanciale.

Qëllimi i dytë i kësaj reforme kushtetuese është dhënia e mundësisë institucioneve të Kosovës për t'i përbushur standarde ndërkombëtare. Pra për të shënuar një progres rrith formulës – standarde para statusit.

Mendoj se me këto kompetenca që ka ky Kuvend, që ka Qeveria e Kosovës, ne nuk mund të bëjmë më tepër për standarde. Në qoftë se dëshirohet që vërtetë ne të dëshmojmë aftësinë tonë për t'i përbushur këto standarde, duhet t'na besohet më shum dhe, në fakt, ne duhet të furnizohemi me kompetenca të reja.

Dhe, qëllimi i tretë është që t'i ndihmojë edhe vetë UNMIK-ut për ta finalizuar Rezolutën 1244, do të thoja, për ta përshpejtuar zgjidhjen e statusit final.

E dijmë të gjithë në këtë sallë që, një nga objektivat strategjike të UNMIK-ut dhe të Kombeve të Bashkuara në Kosovë, është përshpejtimi i procesit të zgjidhjes finale të statusit të Kosovës dhe lehtësimi i këtij statusi.

Kjo do të ishte e mundshme vetëm në qoftë se tani Kosova rrumbullaksohet me të gjitha kompetencat që i ka dhe të cilat në fakt nuk janë në kolizion me vetë prezencën ushtarake në Kosovë, do të thoja edhe me vetë prezencën civile.

Procesi i moderrimit apo i ndërrimit të Kornizës kushtetuese është një qasje plotësisht realiste e këtij Kuvendi. Kjo nuk përjashton nevojën që ky Kuvend menjëherë të fillojë punën në përgatitjen e një kushtetute të re, kushtetutë kjo e cila do të jetë e gatshme në kohën kur Kosova do të jetë e gatshme për ta miratuar dhe për ta finalizuar edhe çështjen e implementimit të vullnetit politik.

Për momentin, vlerësoj se është një politikë realiste, në qoftë se ne ndihmojmë procesin e përfundimit të UNMIK-ut në Kosovë me marrje të përgjegjësive në rrugë legale. Por, ky Kuvend ka përgjegjësi që në mënyrë të pashtyeshme, në mënyrë të pashtyeshme të fillojë punën në hartimin e kushtetutës së re të Kosovës, e cila do të jetë e gatshme në momentin kur do të rrumbullaksohet çështja e implementimit të vullnetit politik të popullit të Kosovës dhe ne nuk do të kemi nevojë të presim dy apo tri vite për ta pasë bazën kushtetuese por ajo bazë kushtetuese duhet qysh tash, nga kjo përbërje e Kuvendit, të fillohet dhe të përgatitet. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Para se të hap debatin, disa informacione, t'ju jap disa informata.

Kryesia, në dy mbledhje të saj, ka diskutuar, ka debatuar dhe njëzërit është përcaktuar për këtë hap. Prandaj, do t'i lutja diskutuesit – ne sot flasim vetëm për hapjen e procesit, për dhënien e lejes që Grupi punues dhe komisioni përkatës i Parlamentit të Kosovës t'i marrin të gjitha autorizimet, ta angazhojë bazën e gjerë profesionale kombëtare dhe të kërkojë ndihmë ndërkombëtare. Ne jemi marrë vesh edhe për një çështje, që në këtë proces do të bashkëngjitet, dhe kemi kërkuar, edhe zyra ligjore e UNMIK-ut dhe ka pajtueshmëri për këtë.

Prandaj, mos të largohemi nga tema dhe menjëherë po ia jap fjalën profesor Sabri Hamitit, pastaj Ramush Hajredinaj, në emër të Aleancës.

SABRI HAMITI:

Flas në emër të Grupit Parlamentar të Lidhjes Demokratike të Kosovës. Ne përkrahim inisiativën dhe mendojmë që këtu duhet, kjo ditë është kur duhet të mirret inisiativa ose nisma për procedurën dhe për nevojat e ndërrimeve që janë të domosdoshme në Kornizën ekzistuese kushtetuese, në mënyrë që të funksionojë jeta përgjithësish në Kosovë, me hapat që ne i kërkojmë dhe që janë të domosdoshëm për qytetarët e Kosovës. Për këtë ekziston edhe rregullativa ekzistuese. Neni 14 i Kornizës ekzistuese kushtetuese të Kosovës jep mundësinë qysh do të zhvillohen procedurat. Njashtu, brenda Rregullores për punën e Kuvendit i kemi shum sakt të përcaktuara metodat, mënyrën, punën rreth ndryshimeve të mundshme. Më në fund, ne kemi pasur ndryshime në këtë Kornizë edhe më herët, kështu që nuk është presedan.

Rreth kësaj pune, ne kemi në dorë një grup, quhet Grup punues, a po, që vjen si informatë nga Kryesia. Unë nuk kam kurrfarë vërejtjesh në emrat dhe përbërjen e tij. Por, në emër të Grupit Parlamentar të Lidhjes Demokratike, unë mendoj se ky Komision duhet të bëhet me 7 anëtarë, është domosdo të jetë me 7 anëtarë - minimum. Dhe menjëherë, prap në emër të Lidhjes Demokratike të Kosovës, përkrah këtë përbërje dhe propozoj që të jetë në këtë Grup edhe zonja Nekibe Kelmendi, një juriste shum e fortë dhe një deputete e nderuar e këtij Parlamenti. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Ramush, a më lejon Dragishës t'ia jap, se më i madh është grup parlementar. Urdhëro Dragishë, e pastaj... Besoj që..., edhe pse më vonë u paraqit, por Ramushi është xhentëlmen, e kupton.

DRAGIŠA KRSTOVIĆ:

Poštovani predsedniče, dame i gospodo poslanici,

Imam pouzdanu informaciju da članovi Predsedništva iz Koalicije «Povratak» nisu bili na sednicama za koje vi tvrdite da su jednoglasno...

KRYETARI I KUVENDIT:

Nemash pouzdanu informaciju!?

DRAGIŠA KRSTOVIĆ:

... Ja, dakle, s obzirom da Predsedništvo može da radi i bez ova dva člana, imam razloge da verujem da ova dva člana nisu bila. No, dobro...

Druga stvar je, ova inicijativa je razmatrana u Skupštinskoj komisiji za pravna pitanja, zakonodavstvo i ustavni okvir i tamo su predstavnici Srpske zajednice bili protiv inicijative, s obrazloženjem da i Ustavni okvir, za sada je vrlo primenljiv, da ništa drugo osim prenosa nadležnosti nije interesantno i da, jednostavno, smatramo da nije vreme za takvu inicijativu i za takve izmene Ustavnog okvira...

U Ustavnom okviru, uostalom piše, u Poglavlju 14. da je Specijalni predstavnik Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija treba da preduzme potrebne mere da omogući prenos ovlašćenja i dužnosti na privremene institucije samouprave i mislimo da je to dovoljno, sasvim dovoljno, da

Specijalni izaslanik po svojoj proceni, kad on proceni, može da izvrši prenos ovlašćenja na privremene institucije.

S druge strane, mislim da je mnogo dobro što u tački 14.3. piše da SPGS može, po sopstvenoj inicijativi ili na osnovu zahteva koji podrže dve trećine članova Skupštine, da donese amandmane na Ustavni okvir. Ja sam siguran da će se ovaj zahtev, podržan od dve trećine članova Skupštine, biti usvojen u Skupštini, ali nisam baš siguran da će Specijalni izaslanik Generalnog sekretara odmah potom pristupiti izmeni Ustavnog okvira dok se ... Dobro, gospodine Naim...

Ono što je najvažnije, po proceni Poslaničke grupe Koalicije «Povratak» jeste...

KRYETARI I KUVENDIT:

Unë ju lutem ta dëgjojmë dhe ta përmbyllim debatin.

DRAGIŠA KRSTOVIĆ:

... da se ispune standardi za koje se zalažemo svi skupa da se ispune standardi kojih nema malo, ima ih mnogo, i koji se vrlo sporo ili vrlo teško ili gotovo nikako ne ispunjavaju. Kada se budu ispunili standardi iza toga će biti rešavana i mnoga druga pitanja, i pitanja izmene Ustavnog okvira, ili možda - pitanje ozbiljne pripreme za donošenje ustava Kosova i tada će se, tada će na dnevni red doći i rešavanje i mnogih drugih pitanja.

Znači, mi za sada nismo za promenu Ustavnog okvira. On je, za sada funkcionalan i mislim da u ovom trenutku predstavlja odličan, normalan pravni okvir za funkcionisanje i Skupštine i svih drugih privremenih institucija. Hvala.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit, Dragishë. Zoti Ramush Haradinaj, le të bëhet gati Mahir Jagxhillar. Apo, në emër të grupit, Marolli.

RAMUSH HARADINAJ:

Zoti kryetar, të nderuar deputetë,

Mendoj që është një punë e mirë dhe një veprim mëse i domosdoshëm që Parlamenti i Kosovës e ka filluar dhe do ta bartë Grupi i krijuar, për të cilin kryesuesi Arsim Bajrami dha sqarimet e para dhe sidomos informoi për qëllimet ose, më mirë të them, edhe për vetë atë që do të ndryshohet në Kornizën kushtetuese, duke e ndërlidhë me kompletimin e Qeverisë. Mendojmë se kjo është domosdoshmëri dhe i japim mbështetjen.

Ne duhet t'ia bëjmë me dije, në këtë rast duhet ta kuptojmë vetë, por edhe të gjithëve në Parlament e edhe partnerëve nga bashkësia ndërkombëtare se bërja funksionale dhe kompletimi i Qeverisë së Kosovës nuk do të thotë edhe zgjidhje e statusit final, por do të thotë krijim i rrëthanave kur Kosova do të funksionojë edhe më mirë dhe Qeveria e Kosovës do të kryejë përgjegjësitë e veta.

Që të jemi shoqëri krejtësisht stabile, që të jemi shoqëri e përgatitur për bashkëpunim rajonal, dhe sidomos që të mund të marrim obligime edhe për integrimet, ne duhet të jemi të ndërtuar dhe duhet të synojmë që të kemi kushtetutën e Kosovës, që të mundësojë funksionimin e institucioneve të Kosovës.

Gjendja e tanishme është duke penguar zhvillimin e gjithanshëm të Kosovës, funksionimin e suksesshëm të institucioneve të Kosovës dhe kësisoj po e pengon edhe përballjen tonë me vetëveten dhe me përgjegjësitë që i kemi.

Pra, mendoj se si z gjidhje, do ta quajsha, pragmatike - ndryshimet e Kornizës kushtetuese duhet t'i mendojmë ose duhet të vlerësohet se a është ky hap në drejtim të hartimit të kushtetutës së Kosovës apo është kjo një zgjidhje e pjesshme. Në rast se kjo është një zgjidhje e pjesshme, atëherë duhet të jemi të kujdeshëm të shkojmë në ndryshime thelbësore, pra të mos shkojmë vetëm në ndryshime që do t'na merrshin kohë të gjatë dhe do t'na vonojshin, ose thjesht, do t'na kënaqshin me dëcka që nuk është ajo për të cilën ne kemi n'evjë n'ë këtë moment. Andaj, bashkëpunimi edhe me Zyrën e kryeministrit dhe me iniciativën që ka ardhë prej atje për kompletimin e Qeverisë, do të ndihmonte që të kuptohet tërë hapësira e ndryshimeve dhe kësijoj ne të kemi ndryshime thelbësore.

Pra, lus që Grupi punues të ketë n'ë konsideratë që ndryshimet të janë përgjigje n'ë kërkesën e ardhur për kompletimin e Qeverisë. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Faik Marolli, n'ë emër të Grupit parlamentar.

FAIK MAROLLI:

Të nderuar zotri,

Grupi i të tjerëve etnike, përkrahë këtë ndryshim me plotësim, se deri tash nuk ka dijt dhe nuk ka marrë vesh që është bë ky plotësim, por meqenëse është një plotësim me vend dhe ne nuk kemi ende anëtar, propozoj që një anëtar prej grupit tonë të jetë n'ë këtë komision. Këtë, ne do ta caktojmë më vonë. Falemnderit dhe pëershëndes edhe një herë.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Mahir Jagxhillar. Pse s'e propozove more emrin menjëherë. Ani, Mahiri do ta propozojë.

MAHİR YAĞCILAR:

Sayın başkan, sayın bakanımız, sayın milletvekilleri. Mutlaka Anayasal Çerçeve'sinin 14. nokta 3. maddesine göre Anayasal çerçevelerde değişiklikler yapılabilir ve bunu da biz bir açıdan desteklemekteyiz. Bunun yapılması için sayın Sabri Hamiti'nin önerdiği gibi bu Komisyon'un yedi kişiye artırılması uygun görülür, bizim tarafımızdan da ve aynı zamanda, bu komisyonda da bizlerden biri olmasını iyi görüyoruz, olmasını destekliyoruz. Anayasal çerçeve yapılanmasında biliyorsunuz, Türklerden komisyonda kimse yoktu bu sefer sanırım hakkımızdır Türklerden biri olsun, onu öneri olarak veriyorum, herhangibirimizden biri olursa çok memnun oluruz. Teşekkür ederim.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Hatixhe Hoxha.

HATIXHE HOXHA:

Zoti kryetar, të nderuar deputetë,

Pajtohem me idenë që ky Grup i punës të jetë nga 5 në 7 deputetë, ose anëtarë dhe propozoj zotin Hydajet Hyseni të jetë anëtar në këtë Grup të punës. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Zoti Hajredin Kuqi, apo keni heqë dorë. Mendoj se dëgjuam mendimet e të gjitha grupeve parlamentare. Urdhëro, Hasan.

HASAN META:

Zoti kryetar, të nderuar zonja e zotërinj deputetë,

Para se gjithash, dua ta përdori pak foltoren: Besimtarëve muslimanë t'ua uroj muajin e shenjt të Ramazanit, të gjithëve, kudo që gjenden dhe kudo janë dhe iu dëshiroj çdo të mirë në jetë.

Unë nuk jam kundër përparimeve, gjitha zbukurimeve, gjithasaj që mund të vjen deri te një më e mirë për Kosovën dhe qytetarët e Kosovës. Por pakashum, dëshiroj të shpreh këtu pak disa mëdyshje të mia l'idhur me këtë Grup punues dhe në lidhje me këtë çka e ka për detyrë Grupi punues – plotësimin e Kornizës kushtetuese, siç po thuhet.

Këtu më kujtohet e gjithë ajo djersitje e mëparshme e ekspertëve përmuaj të tërë në përpilimin e kushtetutës së Kosovës, para zgjedhjeve qendrore, që është bërë në mes grupeve të ndryshme vendore se kush do të arrrijë të dalë me kushtetutë sa më të mirë. A sokohe janë bërë, mesa më kujtohet, gjashtë sish kushtetuta, më duket. Ka punuar grupi tjetër punues vendor, bashkërisht me ndërkombëtarët. Është krijuar një mjegull e madhe, ju lutem, e dendur në atë kohë për qytetarët e Kosovës dhe në pritje të kushtetutës, na doli Korniza kushtetuese, e bazuar në Rezoluta 1244 të Këshillit të Sigurimit. Nga gjithkjo, dolën institucionet e Kosovës të mangëta dhe të pafuqi për të vendosur për Kosovën dhe qytetarët e saj.

Ky komision që duhet të bëjë meremetimin brenda Kornizës kushtetuese, i cili leht mund të mospërfillet nga UNMIK-u dhe Këshilli i Sigurimit, mos është edhe një vetëmashtrim që është marifet i politikës kosovare, apo krijim i një mjegulle të re për të fituar në kohë, duke krijuar bindjen në opinion se jemi duke punuar mirë dhe të dalim në zgjedhjet e ardhshme prap me Kornizën kushtetuese.

Nga gjithkjo që paraqitet këtu, është fakt se askush ende nuk e ka të quartë ku dhe si të ndërhyhet në Kornizën kushtetuese. Rezultati mund të dalë shum i vobekt dhe prap të mbetemi me lak në fyt dhe të kufizuar: Korniza kushtetuese dhe Rezoluta 1244.

Qytetarët e Kosovës, me të drejtë presin diçka krejtësisht tjeter nga të zgjedhurit në Kuvendin e Kosovës, duke u bazuar në premtimet e dhëna gjatë fushatave zgjedhore. Presin zgjidhjen e statusit të Kosovës në bazë të së drejtës së tyre për vetëvendosje.

Deputetë të nderuar,

Mendoj se duhet ndërmarrë hapa të duhur për zgjidhjen e statusit të Kosovës, në bazë të rezolutës për pavarësi dhe sovranitet të Kosovës në territorin e saj, natyrisht duke patur parasysh edhe pjesën lindore të saj, duke e mbështetur me projekt konkret, të hartuar mirë në mënyrë që në zgjedhjet e 2004-shit qytetarët e Kosovës të z gjedhin përfaqësuesit e vet dhe institucionet e dala nga vota e lirë në Kosovën e lirë, të pavarur dhe sovrane. Ju falemnderit të gjithëve.

KRYETARI I KUVENDIT:

Unë do t'ju lutja për vëmendje. Prej sotit, prej seancës së sotit, Sekretaria duhet t'i përgatisë fletat adekuate. Deputetët që nuk paraqiten në kohë për diskutim dhe në të cilën cilësi, sepse nuk po mundem me i dallue, nuk ia dhash fjalën në emër të grupit parlamentar pak më parë, dhe ia dhash pak më parë, sepse nuk e kam fare... Do të thotë prej sotit... Tash vazhdimisht kam paraqitje, do të thotë diskuton Meta, vazhdimisht paraqitje dhe kjo do të shkojë në paskajshmëri e do ta devalvojë krejt punën e Parlamentit.

Prandaj, sot po e vazhdojmë kështu si janë të paraqitur. Janë të kristalizuara propozimet. Unë nuk mora vendimin, e lanë ata pak më vonë. Mendova që Mahiri do ta propozojë edhe një dhe ta rrumbullaksojmë këtu, t'i japim leje Grupit punues dhe të vazhdojë puna mbi ato parime që i thash.

Hilmo Kandiq e ka fjalën, pastaj Bislim Hoti dhe Xhezair Murati.

BISLIM HOTI:

Të nderuar kolegë deputetë,

Unë nuk dua ta zgjas, por dua të kërkoj nga kryetari i Parlamentit që edhe ne partitë e vogla ndonjëherë ta marrim fjalën dhe t'i shprehim ato kérkesat tonë. Unë dola vetëm ta përkrah një iniciativë të tillë sepse ky ligj ose kjo iniciativë do t'na kthejë në një realitet të ri të Kosovës dhe kërkoj nga ky grup që hartimi i kësaj platforme, e cila do të bëhet ndaj kësaj Kornize kushtetuese, le t'i përgjigjet kohës dhe le t'i përgjigjet kérkesës së popullatës. Mendoj se menjë nixjerje të këtillë ne do të jemi ata të cilët do ta udhëheqim vetëveten në të ardhmen. Ju falemnderit.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Hilmo, pastaj Xhezairi.

HILMO KANDIĆ:

Gospodine predsedniče, poštovani kolege poslanici,

Ja nijesam imao nameru da izadjem, medjutim pošto sam tek sada obaviješten od člana Skupštine iz naše Grupe, gospodjice Nafije, dakle da član Komisije za pravni sistem gospodin Rustem Ibiši, gde mi je kazala da nije prisustvovao nijednoj sjednici Komisije čiji je on član i za to imamo i po nama problem jedan da mi iz naše zajednice, u stvari Političke grupe nemamo čovjeka da bi bio član ove...

Meni je drago da je na dnevnom redu i došlo upravo ovakvo jedno pitanje. Posebno mi je drago da sam se ja od samog početka zalagao da treba postepeno ići na prenošenja ovlašćenja odgovornosti sa UNMIK-a na kosovske institucije jer je po meni to uvijek bilo ili po nama jednostavno da dok je god stanje kakvo jeste uvijek se može imati prilike da se može neko ovdje napadati, prije svega, ona strana, po

meni, koja je najmanje odgovorna za to a da je najviše odgovorna ona koja ima potpuna ovlašćenja do sada. Dakle to je jedno.

I drugo, da kažem, da podržavam inicijativu gospodina Sabri Hamitija da se ova grupa proširi na 7 članova, ljudi dakle i da sedmi član bude iz Političke grupe koju činimo mi svi zajedno. Mi u ovom slučaju nemamo prijedlog, jer se trebamo dogovoriti tačno ko će biti taj član ove grupe i ovo će najverovatno ostati do naredne sjednice, jer mi ćemo trebati poslije, ili danas, ove Skupštine ili posle nedelje, dakle da se naša radna grupa sastane da bi mogli dati naš prijedlog. Međutim, pošto je naša radna grupa funkcioniše onako kako sam i kazao bio u početku, ona je prije svega bila interesna grupa za pojedine članove te grupe i formalna, ja ne vjerujem da ćemo se moći dogovoriti pošto je Mahir izrazio raspoloženje da bude član iz zajednice kojoj on pripada. Hvala.

KRYETARI I KUVENDIT:

Ju falemnderit. Xhezair Murati.

DŽEZAIR MURATI:

Poštovani predsedniče, uvažene kolege,

Dosadašnja diskusija je pokazala, a i život je pokazao da svaki pravni akt, pa bio to i najviši, pa se zvao ustavom ili kod nas konkretno ustavnim okvirom, život pokazuje da on treba vremenom da bude korigovan, da se uskladjuje kako bi život bio što efikasniji i u svemu ovome kažem mi kao zajednica, prilikom izrade Ustavnog okvira, imali smo jednog eksperta iz naše zajednice, to je bio profesor doktor Abedin Ferović, koji je učestvovao u izradi Ustavnog okvira, čiji tekst imamo, jeli dosadašnji važeći.

Međutim, stoji primedba turske zajednice da su, koliko god su ostale zajednice manjebrojne, činjenica je da svaka od njih ima neke svoje specifičnosti pa je sad pitanje da li mi možemo ostale zajednice da se uklopimo u to da nas jedno lice predstavlja, sasvim su, jel da, one

osetljive stvari o kojima smo i ovde govorili, diktiraju možda ponekad da možda imamo i dva lica. Da li će to da se uklopi u predlog od broja koji je predložen i limitiran kao broj 7, ili ne, pokazaće naš kasniji dogovor ostalih zajednica. Ali, ukoliko ne budemo mogli da dogovorimo da jedno lice predstavlja ostale zajednice, ja predlažem da, kao Bošnjaci i Turci, kao dve od ostalih zajednica najbrojnije grupe možda i jedna i druga imaju po jednog člana eksperta. Možda je ovo glomazno, možda se ne uklapa u predlog gospodina Hamitija, međutim najbolje bi bilo možda da mi zajednički jedno lice... ali moraćete da ulažete da su zaista ovde specifičnosti neke dosta-dosta složene, tako da možda i da se napravi tu, ne presedan, nego jedno razumevanje da možda dva lica budu. Evo, mi podržavamo znači ove izmene i dopune i ukoliko... Mi ćemo biti u toku sa predsednikom Skupštine da možda idemo sa dva imena. Hvala.

KRYETARI I KUVENDIT:

Të falemnderit shum. Ta përfundojmë, ju lutem.

Grupi punues nuk është organ që merr vendime, prandaj në vend 7 mund të jenë edhe 8. Ne kemi finalizuar, janë 5 anëtarë që i ka propozuar Komisioni kompetent i Parlamentit, për legjislacion dhe kornizë kushtetuese. Ishte propozimi konkret i Grupit Parlamentar të LDK, ishte preopozim konkret pra prej një anëtari, jo në emër të grupit parlamentar, por të PDK.

Mendoj se këta emra, që u përmendën të jenë pjesë e grupit punues, nuk kanë legjitimit të marrë vendime, Komisioni është ai që do t'ia çojë propozimin e vet Kryesisë, Kryesia do të dalë në Parlament, ndërsa Grupi punues ka një obligim që ta shfrytëzojë bazën e gjéré profesionale në Kosovë dhe atë që duhet jashtë Kosove. Prandaj, me këto përmirësimë edhe grupi i katërtë joparlamentar le t'na propozojë një emër që Kryesia pastaj na autorizon, ne e aprovojmë e kështu me radhë.

Kush është për këtë propozim, me të gjitha këto diskutime dhe konkluza, që të hapet procedura? Thamë, me emra konkret, ju lutem. Ju falemnderit shum.

Kush është kundër? Numëroni votat, sa janë kundër.

A ka abstenime? Nuk ka.

Konsideroj se është dhënë leja që Grupi punues të fillojë propozimet për amendamentimin e Kornizës kushtetuese në përbërjen që është cekur.

17 vota janë kundër. Të gjithë të tjerat janë për. Të pranishëm janë 95 deputetë. Ju falemnderit.

Votimi – Glasanje – Voted:

- Për – Za – For Shumica – Vecinë – Majority.....
 - Kundër – Protiv – Against 17.....
 - Abstenime – Uzdrzanih – Abstained..... 00.....
-

Unë thash, pika 3 e 4 kalojnë për Seancën e ardhshme plenare. Pastaj pasojnë:

- Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për shëndetësi në Kosovë;
- Shqyrtimi i rekomandimit të Komisionit për gjyqësi, legjislacion dhe kornizë kushtetuese për emërimin e gjykatësve dhe prokurorëve.

Ju falemnderit për pjesëmarje.

Seanca përfundoi punën në orën 12,30.

E transkriptoi 1-58/RT, Zyra E04 Tel.211-860